

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28— Cor.
 Pe jumătate an 14— "
 Pe 3 luni . . . 7— "
 Pe o lună . . . 2-40 "
 Numărul popular:
 Pe un an . . . 4— Cor.
 Pe jumătate an 2— "
 Pentru România și
 America . . . 10— franci.
 Numărul de zi pentru România și străinătate pe an 40 franci.

ROMÂNUL

REDACTIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Strada Batthyányi Nrul 2.
 INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțămite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fileri.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.
 Telefon pentru oraș, comi-
 titat și interurban Nr. 730.

Anul I.

NUMĂR POPORAL

Nr. 6.

Limba românească

"Ce e limba? Limba e haina sufletului! Și acela, care vrea să-ți ia limba, acela vrea să te desbrace, ca să umbli de rușinea lumii, gol pe uliță. Limba e căldura soarelui, care face să rodească holdele, care face să aducă arborii muguri, razele soarelui, cari înviorează, dau belșugul și viața, — aceea e limba".

Astfel a vorbit Vasile Goldiș în adunarea poporului român ținută în 16 Febr. n. la Arad. A avut dreptate.

Fiecare popor în lumea aceasta își are limba sa. Viața limbei este viața poporului. Fiecare popor numai în limba sa poate trăi, numai în limba sa se poate desvolta, numai în limba sa se poate fericii.

Când guvernul țării ne ia dreptul, ca în școlile populare să putem învăța în limba maicii noastre, când ne ia dreptul, ca la comună să ne putem folosi de limba noastră, când nu ne lasă, ca la judecătoria să ne putem apăra și să putem vorbi cu judecătorul în limba noastră românească, atunci acel guvern pune cea mai mare piedecă în calea fericirii noastre.

Noi Românii purtăm toate sarcinile acestei țări. Plătim biruri grele, ținem din sudoarea muncii noastre pe toți slujbașii satelor, pe toți funcționarii comitatelor și ai Statului. Feciorii noștri apără țara cu sângele lor. Noi brăzdăm holdele și secerăm roadele lor cu brațele noastre. Și

totuși, când e vorba să ne apropiem și noi de lumina cunoștinței, stăpânitorii țării ascund lumina dinaintea noastră sub obroc. Pruncii noștri trebuie să petreacă zilele lor în școală învățând o limbă, pe care ei n'au învățat-o dela măicuța lor și câtă vreme alți copii învață cunoștințele de lipsă pentru traiul lor în limba, care au învățat-o dela părinții lor, ai noștri rămân fără învățatură și azi mâne nu mai știu nici românește, cum ar trebui să știe.

Limbă străină în școală nu se poate învăța și acela, care mă silește să învăț limbă străină în școala populară, acela vrea să mă țină în prostie, ca apoi să poată el trage folos din prostia mea.

Dacă în toate școlile, unde umblă la învățatură pruncii Românilor, li s'ar da acestora învățatură în limba lor românească, atunci în curând toți Românii ar fi știutori de carte și lumina cunoștinței li-ar deschide calea spre îmbogățire, spre fericire.

Chiar legile țării cer, ca fiecare școlar să învețe la școala populară toate învățăturile în limba maicii sale. Așa este legea de școală din anul 1868, care în paragraful 58 zice, că fiecare copil să primească învățatură în limba sa maternă. Iară legea despre drepturile popoarelor nemaghiare din Ungaria, legea despre naționalități tot din anul 1868 în paragraful său 17 zice apriat, că guvernul țării trebuie să îngrijească, ca fiii neamurilor nemaghiare să primească învățatură în limba lor și în școlile populare și în școlile

mai mari, în gimnazii și în alte școli până la universitate.

Acestea sunt legi, cari și acuma au toată puterea și guvernul păcătuiește, când legile acestea nu le bagă în samă, ci din potrivă chiar și în școlile românești silește pe pruncii de Români, ca să învețe în altă limbă, nu în limba lor românească.

Guvernul ar avea datorința să facă școli de stat populare cu limba românească și ar avea guvernul datorința, ca în părțile acelea, unde locuiesc Români, să ridice din banii țării și școli mai înalte pe sama Românilor, unde tot românește să se învețe.

Dar guvernul nu-și împlinește datoria aceasta, pentru că vrea, ca Românii să nu poată înainta în învățatură, ca celelalte neamuri, ci să rămână în dărătul acestora.

Dacă însă guvernul nu-și face datoria, trebuie să ni-o facem noi pe a noastră. Dacă noi nu zicem nimic, când vedem că în școlile de stat din satele curat românești pruncii noștri trebuie să învețe în limbă străină și în limba lor românească nu învață nici măcar să scrie și să citească, atunci cu drept cuvânt guvernul poate să spună, că Românii nu vreau, ca să fie învățați în limba.

Dacă ne iubim dar neamul nostru, dacă vrem să fim Români de omenie și dacă dorim și voim fericirea copiilor noștri, atunci noi trebuie să cerem în tot locul, ca în școlile populare de stat și în cele comunale pruncii noștri să fie învățați în limba maicii lor.

Călătoria la soare

(Poveste slavă)

de Nicolae Petra-Petrescu

La curtea unui craiu era odată un băiat slugă în bucătărie. Dar deși numai băiat în bucătărie, dacă l'ar fi îmbrăcat în haine frumoase, fără doar și poate, ar fi fost cel mai frumos și mai voinic fecior din țara întreagă. El făcu cunoștință cu fata craiului, care era mai tânără cu un an decât el, și amândoi se făcură așa de buni prieteni, încât de aci înainte nu trecea nici o zi, în care prințesa să nu-și fi petrecut cu el în grădina cea mare a craiului.

Sfetnicilor crăiești nu le plăcu lucrul acesta. Ei îndemnară pe craiul bătrân să alunge pe băiat din curte. Bătrânul craiu ascultă de sfetnici și porunci să-l dea afară din curte. Dar prințesa începu să plângă îndată ce au pus numai mâna pe el, pentru că îl avea foarte drag și nu știa, cum își va putea petrece fără de el. „Ei, ce să le faci, își gândia craiul bătrân, acum doar sunt numai copii, cu vremea vor căpăta ei minte”, și lăsă lucrul într'atăta.

Și a rămas tot ca mai înainte, copiii se jucău împreună, și nu era iertat să-i împiedece nimeni. Dar pe încetul încetară să mai fie copii, iar prietenia lor dăinuia mai departe și din zi în zi se făcu mai strânsă.

Prințesa se făcu mare, era de măritat. Veniau și o pețiau feciori de crai din toate părțile

lumei. Curțile crăiești răsuna de muzică și ciocniri de păhară... vin și mâncări scumpe: berechet Prințesa putea să aibă zece feciori de crai, în loc de unul, dar ea se ascundea de ei, cât numai a putut, și grăbia să-și petreacă cu băiatul de bucătărie, și când o întreba tatăl ei, care-i place? pe care vrea să-l ia de bărbat? răspundea, că ei îi place mai bine feciorul din bucătărie, și că ea nu vrea să ia pe altul de bărbat.

Craiul bătrân se supără foarte tare. Dintr'atăția feciori de crai, un băiat de bucătărie! El își adună sfetnicii, ca să-i spună, ce-i de făcut? Aceștia îl sfătuiră numai de cât, să omoară pe băiat Bunului crai, însă, i-se părea, că nu este cu drept să omoare cu puterea pe tânărul nevinovat. „Mărite crai, zise cel mai înțelept dintre sfetnici, dacă se pare lucru nedrept, atunci să-l trimitem cu buna încătrăuă, de unde nu se poate întoarce, de ar merge și o sută de ani. Să-l trimitem la soare, ca să-l întrebe, de ce se urcă înaintea amiezei tot mai sus și încălzeste tot mai tare, și de ce, după amiază se coboară tot mai jos, și încălzeste din ce în ce mai puțin”.

Așa sfat înțelept plăcu craiului. „Cel puțin, zicea el, îl va uita fata mea, dacă nu-l va vedea așa îndelungat”. Numai decât chemară pe băiatul de bucătărie, îi dederă bani de drum, și-l trimiseră la soare, ca să le aducă răspuns la întrebare.

Cu lacrimi se despărți fata craiului de prietenul ei, cu inima îndurerată plecă el la drum. Nimenea nu știa să-i dea sfat, nimenea nu-i putea spune, pe care drum să apuce. Dar pe el l-a

sfătuit însași mintea lui... nu s'a dus în fața soarelui, ci a plecat după soare, tocmai acolo, unde se coboară în jos.

Și s'a tot dus, prin păduri pustii, pe cărări neumblate, până a ajuns într'o țară străină, unde stăpâna un crai puternic, dar orb. Când a aflat craiul, de unde vine, unde se duce, ce scop are, numai de cât l'a chemat înaintea tronului său de aur, pentru că el avea lipsă de un sfat bun, care nu i-l putea da nimenea, de cât soarele. Chematul sosi. „Te duci la soare, fiul meu?” — „La soare, Măria-Ta”. — „Bine, dacă te duci acolo, întreabă soarele, că de ce am orbit eu, un crai așa puternic, la bătrânețele mele? Dacă îmi aduci știre, numai de cât îți dau „jumătate împărțită”. Băiatul făgădui să-i aducă veste, căpăta bani de drum și plecă iară după soare, peste munți și văi, unde nu văzu și nu auzi nimic, până ajunge la o mare.

Marea era lată și adâncă. Nu-i era iertat să meargă nici în dreapta, nici în stânga, pentru că soarele se cufundă tocmai după mare. Ce să facă? Merga pe țărnire încoace și încolo. Când îl băteau astfel gândurile, deodată i-se arată un pește mare, jumătate în apă, jumătate de-asupra apei; pantecele lui era ca a celorlalți pești, spațele lui însă arunca scântei, ca un cărbune aprins, ceea ce venia de la lucirea soarelui. „De unde ești? îl întreabă peștele, ce faci aici, unde te duci?” — „Ce fac? Unde mă duc? Aș vrea bucuros să trec de ceea parte, pentru că trebuie să mă duc la soare, să-l întreb ceva, și nu pot trece.” — „La soare? bine, să te duci, eu te trec

Așa dară pentru binele nației noastre românești, noi vă dăm sfatul, frați Români, ca în satele, unde sunt școale populare de stat ori școale comunale, voi să vă adunați cu toții și să rugați pe preotul vostru, ca în numele lui și al vostru al tuturor să facă o rugare în scris către Ministrul școalelor, în care să cereți, ca să dea el poruncă, ca pruncii voștri în școalele de stat și în cele comunale să fie învățați în limba lor românească.

De nimic să nu Vă temeți, frați Români! Știți Sfânta-Scriptură cum zice: cereți și Vi se dă, bateți și Vi se deschide. Și dacă la cea dintâiu cerere a Voastră n'o să primiți răspunsul așa, cum îl doriți voi și cum ar fi cu cale, să-l primiți, apoi să nu stați locului, ci peste câteva luni de zile să Vă adunați iarăși și iarăși să cereți Ministrului dreptul limbei românești în școalele de stat și cele comunale, cari sunt făcute pentru popor. Și să nu obosiți nici-odată, frați Români, cerând binele vostru dela îngrijitorii țării, pentru care voi vărsați sângele vostru și dați avutul vostru.

Și să n'o faceți aceasta numai într'un an, ci să o faceți în fiecare an, căci în urma armelor dreptatea și adevărul trebuie să învingă. Dar dacă Voi nu cereți limba românească, apoi cine s'o ceară? Dacă vouă nu Vă trebuie învățătura românească, apoi cui să-i treuiască?

Aveți drept să cereți în școalele statului și în cele comunale limba românească, căci dreptul acesta Vi-l dă chiar legea. Și dacă n'ar fi lege, noi toți Românii ar trebui să cerem și să pretindem, ca să se facă o așa lege, căci dreptul la limbă ni l-a dat însuși Dumnezeu, când ne-a făcut Români și ni-a dat dulcea noastră limbă românească.

Și mai trebuie să facem încă și altceva. Tot legea despre drepturile națiunilor nemaghiare din țara noastră, în paragraful 20 zice așa, că limba protocolară în fiecare comună o hotărăște reprezentanța comunală.

E mare rușine pe noi, că nu am fost băgători de seamă la dreptul acesta, ci

am lăsat, ca și în comunele cele mai curate românești, să fie dată la o parte din daraverile comunei limba noastră românească.

Să ne deșteptăm deci, frați Români, căci a venit vremea, să luptăm și noi pentru drepturile noastre. Dacă noi nu cinstim limba noastră, cine s'o cinstescă? Dacă protocoalele în comunele românești se scriu în limba ungurească, voi, frați Români, nu înțelegeți, ce se scrie acolo și se poate întâmpla, ca cele scrise în limba neînțeleasă de voi, să fie spre stricăciunea voastră.

Cu dragoste frățescă Vă sfătuim dar, frați Români, ca în toate comunele românești reprezentanța comunală să aducă hotărâre, ca limba protocolară și limba oficială a comunei să fie cea românească. Aveți drept la aceasta și dreptul acesta nimeni nu Vi-l poate lua. Dar dacă Voi înși-vă nu Vă folosiți de dreptul vostru, atunci ați fi vrednici, să vi-se ia și drepturile, cari le aveți.

Se vor supăra notarii, nu-i vorbă, dar vouă să nu vă pese de supărarea lor, că dreptul vostru trebuie să Vă fie mai presus de voia bună a notarilor, pe cari voi îi țineți.

Și dacă n'o să izbutiți odată, cereți și hotărâți a doua oară, a treia oară și să nu conțeniți, până nu veți învinge.

Drepturile, fraților, nu se dau de bună voie, ele se iau cu bărbăție și cu multă osteneală și cine nu știe osteni pentru binele său, acela nici nu este vrednic de soartă mai bună.

Pentru dreptate

Zilele trecute am fost prin Orăștie, dragii mei țărani. Era târg de săptămână. Vreme frumoasă. Am dat o raită prin oraș. Sate întregi prin bolțile și șetrele orașului. Ici își cumpăra unul o pipă nouă, colea o jupâneasă nește năfrâmi de cap pestrice, dincoala un gligon de om nește ciobote. Vre-o căți-va Români de-ai noștri au legat un târg, își strângeau mâinile și-și spuneau: „Hai la aldămaș!” Mă uitam după ei; cum se duc la crâșma jidovului. Mai colea am zărit

menea cu Dumnezeu, și a poruncit să-i zidească din sticlă un cer cu stele, ca, sezând astfel în scaunul domnesc, să poruncească țării întregi.

Dacă se va umili înaintea lui Dumnezeu, dacă va sdrobi cerul cel de sticlă, atunci își va dobândi iară lumina pierdută a ochilor. „Dar peștele cutare de ce nu se poate slobozi pe fundul mării, ca ceilalți pești?” „Pentru că n'a mâncat niciodată carne de om. Asta însă să nu i-o spui până ești pe mare, ci numai după ce ai trecut marea și te-ai depărtat bineșor de țărîmure.” După acestea băiatul de bucătărie mulțumi și își luă rămas bun. Soarele însă, afară de sfaturi bune, îi mai dete o haină, care încăpea întregă în o coajă de nucă. Era o haină d'a soarelui.

Acum se întoarse îndărăt și ajunsese la mare. Peștele începu numai decât să-l iscodească de răspuns. Băiatul însă nu vru să îl împărtășească, până când peștele nu era trecut peste mare. Astfel peștele îl luă pe spate și începu să taie valurile.

Pe la mijlocul mării începu să-l întrebe din nou, amenințându-l, că-l aruncă în mare, dacă nu-i descoperă răspunsul. „Amenință cât vrei, eu nu-ți spun răspunsul înainte de ce am ajuns la țărîmure”. Și așa n'a spus peștelui nimic, până n'a ajuns la celalalt țărîmure. Aici a început să fugă, și fugind îi descoperi secretul. Peștele turbă de mânie, ca și când ar fi intrat diavolul în el. Lovi marea cu coada, încât apă năvăli peste țărîmure și ajunsese băiatului până la brâu... dar acum era prea târziu, băiatul era prea

o fetișcană, albă cum e spuma laptelui și un flăcăiandru rumen și sdравn, cum se țin de mână și nu vreau să se mai lase. Mai se împingeau, mai chihoteau, mai făcea ea pe mâniaoasă, că a rămas în urma tovarășelor ei (da ochii îi grăiau altfel la dracul de fată), mai o chema el: „Vino tu, vină, să-ți cumpăr ceva din târg!” Desagii, pe cari îi ținea flăcăul atârnați de băț, pe umăr, i-se clătinau încoace și în colo.

Dintr'o boltă am văzut cum scot un sceriu, coștiug, cum îi mai zice. L-au pus oamenii în căruță și au pornit-o într'un sat românesc, ca să aibă în ce se duce la groapă un român de-ai noștri.

Multe am văzut cu aști doi ochi ai mei în alea două-trei ceasuri. V'am văzut pe voi, dragii țărani, în veselie și în întristare. Unii jucați de bucurie, că ați făcut târguri bune, ori că v-ați văzut pe llinca, pe Măria, pe Sânziana din cineștie ce sat și vă băteați capul, cum să rupeți fata de pe acoalea și să o oltoiți în satul vostru, lângă gospodăria voastră. Alții vă desfăceați punga din șerpar, după ce ați vândut câte un stânen de lemne, ori un burlinc mai gras. Alții duceți — cum spuneam — coștiuge pentru ortaci de ai noștri, cărora le-au pus consăngeni faclia în mâni. Bucurie și durere!

Mi-am zis: „La târgul ăsta din Orăștie poți să vezi și bune și rele. Numai ochi să ai și urechi. Da fie ce-a fi, bine mai stăm cu Românașii noștri. Unul ca unul! Ian vezi fețe sănătoase, ian vezi umeri lați, ian vezi ochi, cari știu să clipească șiret și cuminte, ian vezi brațe, în cari te poți încrede. Vai și amar să ajungi îndușmănit cu brațele alea, că știu că ți-ar părăi oasele.”

Așa mi-am zis. Și am mai gândit și mai departe. Iacă ce am gândit, vi-o spun pe față, că n'am să ascund nimic: „De-ar fi oamenii din fruntea comitatului oameni cu scaun la minte, de le-ar da mână de ajutor Românii ăstora dela țară, de i-ar ridica după cum se cuvine, hei ce mai oameni învățați și ce mai meșteșugari iscusiți și ce mai țărani gospodari ar scoate din ei! De-a mai mare dragul!”

Da de ce am oftat din greu? De ce mi-a eșit acest „heil!” din piept, ca și când nu s'ar putea una ca asta? Să vă spun, oameni buni, care a fost pricina acestui oftat și să dați și voi cu socoteală, dacă am avut dreptate.

Vedeți, Orăștia asta a adunat în ziua amintită de târg sute de Români de prin satele învecinate. Ce vă spune lucrul acesta? Că, multă nație românească mai este jur împrejurul Orăștiei. Nu mă înșel. Dacă o să aruncați ochii pe un atlas, cei cari ați avut fericirea să umblați pe la școala satului ori mai departe, o să vedeți că neamul nostru are mare putere prin ținutul Orăștiei. Tot sate românești.

departe și peștele nu putea înota în apă așa mică.

„Dacă nu m'a luat dracul acum, atunci nu mă mai duce nici-odată”, își zicea băiatul de bucătărie și mergea vesel mai departe, tot înspre soare, ca să nu rătească drumul. După lungă cale ajunsese la craiul cel orb. — „Ei, ai săvârșit de ce te-am rugat? Știi tu, de ce am orbit?” — „De aceea ai orbit, pentru că te-ai sumeșit și ai vrut să te asameni cu D-zeu. Numai atunci vei dobândi iară lumina ochilor tăi, dacă-ți vei sdrobi cerul cel de sticlă și dacă te vei umili în pulbere, înaintea lui Dumnezeu.”

Craiul se supuse, își sdrobi cerul înstelat, se umili în țărîna și numai decât a început să vadă așa de limpede, ca și când s'ar fi ridicat din groapă la lumina soarelui lui D-zeu. El dăruie băiatului jumătate din împărăția sa.

Băiatul de bucătărie era acum crai, ca alți crai, dar n'a zăbovit nici o clipă, ci grăbi către casă. Și bine a făcut, pentru că abia ajunsese și își auzi clopotele sunând, iar rșile bisericii erau deschise larg: „Ce s'a întâmplat aici, ce noutate aveți”, întrebă el pe oameni. — „Ce să fie? Se mărită fata craiului, tocmai se trag clopotele pentru cununie”. Atunci se răsândi el, ce să facă? Scoase din desagă coaja de nucă, din nucă scoase haina soarelui, o îmbracă și se așeză în scaunul cel dintâiu lângă altar. După câțiva timp sosesc în șiruri lungi oaspeții de nuntă. Fiecare se uita mirat la oaspele bogat, din scaunul de lângă altar. Toți se întrebau șoptind, că

dincolo, dar să-l întrebi, cum se face, că eu, un pește așa mare, nu mă pot lăsa pe fundul mării, ca alți pești. Vrei să-l întrebi?” — „Vreau răspuns pe băiatul, și s'a și aruncat pe spatele peștelui, care îl trecu norocos de partea cealaltă. „Vino iară îndărăt, te aștept”, zise peștele. El făcu din cap, că se va înapoia și plecă iară pe drum mai departe, prin ținuturi străine și deșerte, unde nu se întâlni nice barem cu o pasere, necum cu vre-un om.

Acum nu mai era departe de capătul lumii; și iată că vede, cum se pogoară soarele, dinaintea lui pe pământ. A început să alerge, cât l-au ținut picioarele. Când a ajuns acolo, soarele tocmai se odihnea în poala mamei sale. El făcu o închinăciune, soarele și mamă-sa îi mulțumiră. Băiatul începu să vorbească, iar ei îl ascultau. Băiatul întreba: „De unde vine, că dumniata soarele se ridică tot mai sus și mai sus, și încălzește tot mai mult, după amiază însă, se tot coboară, și încălzește tot mai puțin?” — Soarele-i zise; „O dragul meu, întreabă pe domnul tău, de ce crește după naștere tot mai mult în trup și putere, și de ce la bătrânețe se pleacă spre pământ și e tot mai slab? Și cu mine este tot așa. Mama mea mă naște din nou în fiecare dimineață ca băiat frumos. Și în toată seara mă îngroapă ca bătrân nepufincios”. Atunci întreabă băiatul mai departe:

„De ce a orbit cutare craiu puternic la bătrânețe, pe când mai nainte vedea așa bine?” — „Hei, de ce a orbit? De aceea, pentru că se făcuse trufaș, de aceea, fiindcă voia să fie ase-

Acum, ce este mai firesc decât ca sate românești, dacă sunt atât de multe și atât de apropiate deolaltă, să-și aleagă un reprezentant, un om, care se întrepune pentru ele la cârmuire, un *deputat* — cum îi zice — din sinul neamului, din care fac parte satele astea. Românul să aleagă Român adevărat, Ungurul Ungur, Neamțul Neamț. Pentru ce? Pentru că nimeni pe fața pământului n'o să-mi priceapă păsurile inimei mele mai bine, decât un consăngean. Cum? O să-l doară mai greu pe străin durerea mea, o să-și pună chiar viața în primejdie pentru apărarea drepturilor mele? Asta cread-o, cine a crede! Iacă aici avem Orăștia. Ce este mai firesc, decât ca acest cerc electoral, unde noi, Românii, suntem în majoritate, să fie în mâni românești? Ce este mai firesc, decât ca voi, biete inime trudite, să aveți pe un dr. Vlad ori pe alt Român adevărat, care să vă priceapă, ca un doftor sufletesc toate bățile inimei voastre curate și să vă dea leacurile potrivite? Intr'un ținut atât de românesc — căutam școli înalte românești, ridicate din banii statului, căci banii statului sunt și banii noștri. N'ați dat și voi din agoniseala voastră, dragi frații mei, ca școlile astea din oraș să înflorească?

Și ce vedem în schimbul școlilor noastre românești în Orăștie? Școli, în cari copii de român sunt siliți cu puterea să învețe toate în limbă streină, până chiar și religiunea strămoșească. Școli, în cari neamul nostru este arătat într'o lumină atât de urită, de nu ne mirăm dacă un biet școlar, dus de nas de învățătorul lui, se uită la noi ca la niște vite cuvântătoare. Școli, în cari este rușinos să se amintească numele oamenilor noștri mari, cari și-au dat viața pentru noi.

Și mai vin alte ponoase, alte învinuiri grele, dragii mei țărani, împotriva oamenilor puși în fruntea cercului Orăștiei.

Ian plimbați-vă pe ulițele orașului. Citiți ce stă pe pereții caselor. Luptele sufletești ale acestui ținut le veți putea ceti și de pe pereții măzgăliți ori împodobiiți cu fel de fel de nume. Un părete strigă:

„Eljen dr. Farkas Pál!“ altul îi răspunde: „Abzug Farkas!“ Unul strigă n gura mare: „Trăiască dr. Aurel Vlad!“ și în nemijlocită apropiere poji ceti: „Le vele“. (jos cu el!)

Chiar și zidurile au început să vorbească! Ce vă spun ele? Vă spun că se dă o luptă crâncenă. O luptă, din care să dea Dumnezeu să iasă dreptatea biruitoare. Dreptatea și numai dreptatea! E de desprețuit un neam, care așteaptă să-i meargă bine pe strămbătate. Soarta unui astfel de neam noi nu o dorim. Dacă am știi noi, dragi frați români, că n'avem dreptatea pe partea noastră, dacă am știi noi că tablele legii, cari vi le arătăm vouă sunt mincinoase, n'am zăbovi nici o clipă, ci ne-am da îndărăt, ca oameni nevrednici, iar tablele legilor noastre

cine poate fi?“ Dar nime nu-l cunoaște, nime nu știe, cine este.

Acum sosește și mireasa cea tânără. Ea nu întreabă, cine poate fi în scaunul de lângă altar, ea deodată se aruncă în brațele lui, și nimeni n'o poate despărți de el, și nu vrea să știe nimic de logodna cu altul.

După ce a auzit craiul bătrân, ce s'a petrecut în biserică, chemă pe băiatul de bucătărie, îmbrăcat așa în haina soarelui, înaintea scaunului domnesc. Băiatul povesti dela început până în sfârșit, tot ce i-s'a întâmplat.

După ce a sfârșit, luă de mână pe prințesa tânără, care-l avea și mai drag, ca mai înainte și binecuvântați de bătrân, pășiră înaintea altarului. După aceea au trăit ca păreche, iar după moartea bătrânului, au domnit ei până la adânci bătrânețe.

FELURIMII

„Te iubesc“ în limba maimuțelor. D-rul Bachard L. Garnei, care cercetează limba maimuțelor, a aflat, că la maimuțe „guouff tş tac tou-roo“ ține loc de „te iubesc“. Literale de mai sus nu dau seamă de sunetul adevărat, căci în alfabet nu sunt semne pentru toate sunetele maimuțesti. De altfel fraza e mult mai armonioasă de cât pare. Tot așa își arată Zuzi, o maimuță, tânără, dragostea și cătră Garner, care o răsfătă cu vorbe bune, desmerdări, bunătăți.

mincinoase le-am sfărâma de stânci, ca nici urmă din ele să nu se aleagă.

Dar avem credință în voi. Credință ne strămutată, credință cum aveau mucenicii în Hristos, credință, care va mișca și stâncile din loc.

Ce o să poată isprăvi o oblăduire, care nu-și pricepe chemarea, în mijlocul vostru, dragi frații mei? O să vă stingherească zece, douăzeci, treizeci, mai mulți ani. Dar apoi? Apoi va domni dreptatea.

Ce o să vă poată face un căpitan de poliție ca d. Baksay din Orăștie? O să vă strângă în chingă pușin, o să suferiți, dragii mei dar să vă simțiți mândri că suferiți pentru dreptate. Bine să mă pricepeți: Să nu credeți că *greșelile* voastre, de cari sunteți *vrednici* să le suferiți, le suferiți pentru neamul vostru. Nu! Bine să lămuriiți! Dacă sunteți *numai fără de pată*, fără „de prihană“, cum se zice la biserică, și dacă suferiți pentru dreptate, pentru că ați ținut la alegeri cu omul inimei voastre, pentru că nu v'ați vândut glasul conștiinței — numai atunci vă fericesc și vă strâng mâna frățeste.

Vedeți, scrisoarea asta a domnului Baksay, a căpitanului de poliție din Orăștie, îmi dă puteri nouă de muncă. Li știți povestea. A fost găsită de un Românaș și „Libertatea“ părintelui Moța din Orăștie a dat-o la tipar. Ca să creadă și cel mai necrezător, că e vorba de peana lui Baksay, s'a tipărit și o fotografie, poză, a scrisorei. Ce era scris în scrisoare? Domnul Baksay, căpitanul de poliție din Orăștie, scrie alesului (!) deputat al Orăștiei, Dr. Farkas Pál la Peșta. Știți ce scrie? Indeamnă pe deputatul cercului să-și pună caru-n pietrii și să ia licențe de crâșmărit dela ai noștri, să urmărească pe învățătorii români adevărați, să închidă pe „cânele ala de Moța“, care „ațăță“ și după alegeri neamul său, să plătească miile de fiorini promiși, ca os de ros, celor, ce l-au ales.

Auziți, voi, țărani români? Auziți? Vedeți cu ce arme vreau să vă înăbușe glasul conștiinței voastre? Simțiți voi, cât de rușinos se poartă un căpitan de poliție, care ar trebui să vă *apere*? Nu-i dați bani? Nu-i dați casă? Nu-i dați din șerparul vostru bănuții să-și crească copiii la școală, ca după aceea ei să vă injure? Credeți voi, că el se va îndrepta, după ce a văzut negru pe alb scrisoarea tipărită în foaia românească? El se știe domn și stăpân aici. Voi sunteți niște proști și niște sărântoci înaintea lui!

Să nu plângeți, dragii mei! Plânsul e pentru muieri. Să stați drepti, fără să clipiți din ochi și să ziceți: „Vie ce va veni — noi nu ne vom urni din loc! Cu noi este dreptatea. Cerem. Cerem ce trebuie să ni se dea. Se codesc? Isbesc? Turbă de năcaz? Las să turbe! Noi cerem! Cerem! Cerem, până ce mai avem glas în pieptul nostru! Satele astea sunt românești, graiul nostru e cel mai scump pe întreg rotogolul pământului. Nu dăm limba noastră, nu dăm drepturile noastre din mână!“

Dacă ați judeca altfel, ceea ce nu cred, n'ați fi Români, frații mei, ci niște trestii neputincioase, cari se îndoaie după bătaia *vântului*.

Am așezat scrisoarea asta a lui Baksay pe masa mea de scris. Imi dă puteri nouă de muncă. Imi zic: pe astfel de temelii nu se zidește nimica trainic.

Cu minciuna prânzești, dar de cinat nu cinezi!

E vai și amar de o mână de oameni, cari încearcă să țină piept cu zăgazurile sfărâmate.

Să-ți fie frică ție, căpitan de poliție, care ar trebui să ai dreptatea și în inima ta, să-ți fie frică, dacă te folosești de *astfel* de mijloace ca să bagi spaima într'un neam!

Faptele tale se vor răzbuna, chiar fără de voia noastră, căci o nedreptate, o călcare în picioare a legilor românești, care delăturarea păcatului. Dacă *alte* arme nu-ți stau la îndemână, ca să sugrumi glasul conștiinței unui popor, de cât acestea, îți plâng de milă, domnule Baksay!

Și prind puteri cu mine zeci și sute de oameni, cari poartă condeiul, văzându-ți scrisole d-tale. Te asigurăm sărbătorește de asta.

Ochii noștri sufletești se plimbă prin satele românești mereu. O să ne călcăm pe inimă, de va cere clipa, patimele noastre mici vor înceta și o să fim o falangă nebiruită pentru tine, neam românesc, pe care te vom ridica pe umerii noștri, chiar și dacă se vor stinge viețile a mii de mânători ai condeiului pentru cauza noastră dreaptă și sfântă...

Alegerea dela Orăștie

— Prin telefon dela corespondentul nostru special. —

Azi s'a continuat înaintea Curței de Casație dezbaterile protestului alegerii dela Orăștie.

Ședința s'a început la orele 10¹/₄ a. m.

Publicul îl formează mai mult studenții și candidații de avocați români. Din partea lui Wolfner-Farkas numai Baksay e de față. El se învârte cu o nervozitate bolnăvicioasă în jurul apărătorului Tetétleni Armin și scoate în continuu din buzunare documente oficioase (!) care le predă autorului.

Tetétleni replică la petiție continuând cu punctul 3.

Advocatul acesta e un maestru în pervertirea și în întortochiarea paragrafilor. E tipul juristului, care cu fel și fel de analize juridice își dă toată silința de a critica esența pentru formă, și de-a induce în eroare pe juri. Numai cât o astfel de procedură poate că ar mai merge înaintea unei judecătorii de ocol, dar nu înaintea Curței de Casație, care vrem să credem, că reprezintă tot ce are Ungaria mai de seamă, ca știință juridică. Ca să vă faceți o idee despre felul lui în a argumenta, iată câteva exemple.

„Cazurile de corupție nu pot fi luate în considerare, zice dânsul, pentru că nu se spune în petiție, că unde și în ce oră (!) au avut loc. Autoritățile prin dispozițiile lor au voit numai binele alegătorilor români! Ce privește scrisoarea lui Baksay publicată în „Libertatea“, mai întâi, neagă, că ar fi scrisă de Baksay și apoi totuși se ocupă de ea. Scrisoarea aceasta, spune dânsul, nu poate servi de document, pentru că datează de după alegeri (!), dar aceea nu spune, că se referă la fapte petrecute înaintea alegerilor.

Pentru a preveni ordonării investigației, citează o mulțime de declarații date de pretori, inspectori, de către Evrei și de Baksay, căpitanul poliției din Orăștie, în cari declarații se spune oficial (!), că datele amintite în petiție nu s'au întâmplat. Inșă tocmai faptele respective sunt obiectul acuzei, prin urmare, în baza astorfel de declarații ar trebui să se ordoneze în contra lor cercetare disciplinară.

În baza astorfel de dovezi cerem ca Curtea de casație să respingă petiția, fără a mai ordona investigație.

După pauză își citește în loc de-a preda liber pledoarea petiției. Intre altele acuză pe d. dr. Aurel Vlad, că dânsul ar fi dat și promis bani la alegători, ca să voteze cu dânsul. Deși d. Vlad o lună înainte de alegeri n'a fost în cercul Orăștiei, ci în al Caransebeșului.

De fapt aceasta ar constitui o seamă de motive de nulitate absolută.

Apoi spune, că preoții români ar fi ațîțat prin biserici și ar fi fanatizat poporul. Scopul contrapledoării e, că în cazul admiterii petiției să nu fie declarat de Curtea de Casație ales d. dr. Aurel Vlad.

Apoi replică d. dr. Victor Bontescu, care reduce la nule toate reflexiile ce a făcut Tetétleni în contrapetiție. Mai întâi relevă intenția prea vădită a Contrarului de-a combate petiția numai pe motive de

formă, și a se feri astfel ca șoarecele de mătă de conținutul adevărat al petiției.

La acuza, că mijloacele de dovedire nu ar fi destul de precizate, d. Bontescu răspunde: „Vi-e ușor d-voastră, cari în scopul dovedirii aveți la dispoziție întreg aparatul administrativ, o sumedenie de declarații false și ilegalități din partea autorităților. Cu cât e mai grea însă poziția noastră, când acele organe administrative ne pun în cale fel de fel de piedeci, de a nu ne putea procura dovezile necesare, nici chiar dela persoane private”.

Fiind timpul înaintat președintele anunță, că dezbaterile se va continua mâine la orele 10 a. m.

Mâine d. Bontescu va continua replica.

Politica în Ungaria

Obstrucția opoziției.

În palatul de pe malul Dunărei, trei-zeci—patruzeci de deputați unguri apără Constituția țării și duc luptă desperată pentru banca națională ungurească. Lupta aceasta însă dela început nu a găsit și nici nu va găsi răsunet la poporul unguresc, care e convins, că între împrejurările actuale eluțarea acestei bănci este imposibilă. Întreagă ideologia kurucz-ilor nu are darul de a cultiva focul entuziasmului pentru bancă atunci, când lumea și țara știe, că cei mai mulți dintre acești eroi ar fi fost gata să lege orice compromisuri de dragul remanierii la putere. Iar pentru astfel de idei, pe cari masa mare nu le poate înțelege și pătrunde, nici chiar șefii cei mai populari și iubiți nu pot să creze dispoziție războinică și fanatică în masele poporului, fără de care campania de obstrucție e absolut slabă și fără efect. Ce să zicem deci despre o astfel de antepriză, ai cărei șefi nu și-au putut câștiga încrederea în straturile largi ale poporului, și n-au putut măcar să stărnească interesul general. De-aici se explică și plictiseala tâmpită, care însoțește obstrucția opoziției.

Strada e numai liniștită, nu numai că nu a succes organizarea măcar a vreunei singure adunări de popor, sau lipirea vre-unui afiș în interesul băncii, ci cetățenii, cari muncesc din greu, pertractează cu voce risipa de bani și timp, ce se face în parlamentul ungar.

Poporul unguresc nu-și bate capul cu astfel de subtilități, ca banca autonomă și introducerea plăților în numerar, deoarece el, poporul unguresc, în general este contrarul oricărei bănci și a oricărei plăți în numerar, față de cari el totdeauna are pierderi.

Iată cum caracterizează un ziar unguresc situația din Ungaria.

„Să mărturisim sincer: Situația actuală în Ungaria e de-așa, că minoritatea disparentă a privilegiatilor e scutită și apărută nu numai prin dreptul electoral falsificat, administrație coruptă, presă simbrășă, parlament de clasă, boicot social și prin alte garanții constituționale boierești, ci și prin spiritul juncker teroristic, care nu se îngrozește nici de retorsiunile fizice și care odată îl scoase pe Vázsonyi afară din parlament pentru că a cutezat să critice sistemul domniei de clasă.

Drept aceea nici un curent de idei mai noi, nici o concepție adevărat democratică nu vor putea fi aduse în parlamentul acesta învechit

până atunci, până când sufragiul universal cinstit va aduce în parlament astfel de deputați, cari în contra teroarei oligarhice vor lua nu numai lupta morală, ci dacă trebuie, și pe cea fizică.

Hotărârea partidului kossuthist.

În conferința de ieri seară partidul kossuthist în unanimitate a hotărât că, condamnă obstrucția, ba pe lângă deplina dezavuare a lui Kelemen Béla declară, că nu se găsește nici un motiv că tactica formulată în conferința dela 18 Decembrie 1910 să fie schimbată.

Se hotărăște, că ministrul Lukács merită critica cea mai aspră, deoarece — deși acuzele aduse de el au fost combătute — nu i-a dat satisfacție lui Francisc Kossuth.

Budgetul marinei.

Eri comisia afacerilor de marină a delegațiunii ungare a împărțit între membrii comisiei referada raportului. Comisia recomandă primirea budgetului marinei, dar face observarea, că nu aprobă sporirea mai mare a vaselor de război și nu se identifică cu propunerile și planurile peste anul 1915 ale comandei marinei.

În referada între altele se spune următoarele:

Înainte de toate se constată, că în următorii cinci ani contingentul de azi compus din 1419 persoane suboficieri și slujbași ai marinei se va urca la 1671, adică mai mult cu 192 persoane, iar contingentul soldaților de rând, care în 1902 era numai de 7500 persoane, care în anul acesta va atinge suma de 14 mii, în cei mai apropiați cinci ani se va urca aproape la 24 mii persoane. În budgetul din 1905 se votase numai 7,462.340 coroane pentru trebuințele marinei, iar în budgetul de acum suma aceasta s'a urcat la 11,877.830 coroane, deci în timp de șase ani se arată o urcare de aproape 60 procente.

În budgetul din 1905 ca spese pentru muniții de exercițiu ele se votase 960 mii cor., în budgetul din anul acesta se urcă la 2,300.000 cor., iar până la 1916 suma aceasta va fi cu mult mai mare.

Fără îndoială deci, că dela anul 1915 sau 1916 începând vom avea permanent un budget de spese al marinei de aproape 145 milioane coroane anual.

Delegațiunea ungară.

Mâine, Vineri, la orele 4 d. a. delegațiunea ungară va ține o ședință plenară, în care se va dezbate budgetul marinei. Dacă dezbaterile se va sfârși în ședința de mâine sau Sâmbătă, atunci Luni se va începe dezbaterile budgetului militar.

Parlamentul ungar

Ședința Camerei.

— Dela corespondentul nostru. —

Budapesta, 23 Februarie.

În sensul hotărârii de ieri partidul kossuthist nu ia parte la obstrucție și astfel partea leului de muncă i-se vine partidului justhist, care și azi cu o năzuință extraordinară s'a năzuit să satisfacă chemărei sale.

Toate semnele dovedesc, că dezbaterile statutelor băncii se va sfârși peste una sau două zile, iar dezbaterile pe paragrafi se va sfârși cel mult în jumătatea a doua din săptămâna viitoare.

Ședința se începe la orele 10¹/₄ a. m.

Prezidează Berzeviczy Albert, apoi Návay Lajos.

Azi s'a continuat dezbaterile pe paragrafi. Sümegi Vilmos a vorbit la paragraful 1.

Lukács László (ministru de finanțe): Declară că din principiu nu primește modificările prezentate, deoarece e convins, că părți dintr'un statut nu pot fi modificate, dacă voim să nu primejduim, ca partea cealaltă să nu aproabe modificările.

Polemizează cu vorbirea lui Polónyi Géza. Polónyi a arătat ca o curiozitate, că în proiectul băncii se cuprind astfel de paragrafi, cari prin abandonare nici nu există. Are dreptate, dar s'a întâmplat, că în 1899 s'a abandonat nu 8, ci 80 de paragrafi. În jurisdicatură încă se obicinuește provocarea la legile anterioare. (Aprobări în dreapta.)

La alineatul 3 al paragrafului s'a recomandat o modificare stilară: că înaintea cuvântului „plățile în numerar” să se pună cuvântul „să se ridice”. E de prisos, deoarece există o provocare la §-ul 111, care suspinde îndatorirea plăților în numerar. (Aprobări). S'a spus că plata în numerar să fie asigurată nu numai în afară, ci și în lăuntru. Accasta e o dorință de prisos, deoarece banca dă fiecărui aur, ba acum să năzuește, ca să depună aur în țară, chiar și pe cale artificială.

Datoria principală a băncii e, să susțină valuta, care așa zicând e o datorie de Stat. Celelalte sunt chestii private.

În privința creditului financiar banca trebuie să grijească ca să echilibreze abzicerea între credit și pretenziuni.

Lărgirea afacerilor de ipotecă nu o ține convenabilă. (Aprobări în dreapta.)

S'a recomandat naturalizarea creditului mobil, ca să se poată face trecere peste depărtarea dintre creditul cambial pe timp scurt și creditul ipotecar amortizațional pe șasezeci de ani. Banca imperială rusească și Reichsbank-ul german au făcut încercare cu creditul mobil, dar cu succes puțin favorabil, deoarece spesele sunt foarte mari.

Răspunde la observarea despre favorizarea băncilor naționaliste, și declară, că dacă banca în afacerile sale dă loc tendințelor politice, guvernul își va face datoria și în privința aceasta majoritatea Camerei nu se va înșela în guvern.

Roagă respingerea modificărilor prezentate și primirea paragrafului. (Aprobări sgomtoase și aplauze în stânga.)

Abrahám Dezső: Polemizează cu vorbirea ministrului de finanțe, dar cu puțin succes. Deputații din partidul muncii au părăsit incinta Camerei. Abrahám să năzuia să-i rețină:

— Cred, că sunt unii, pe cari îi interesează partea următoare a vorbirii mele.

Fodor Kálmán: Cum ți-se și permite să vorbești?

Președintele Návay (sună): Lasă numai aceasta în grija mea.

Abrahám Dezső. Înșiră păcatele băncii comune, cari se pot întrepese în §-ul 1.

A mai vorbit și raportorul Wickenburg Márk, apoi președintele a declarat sfârșită discuția.

Camera prin sculare a primit §-ul 1, iar modificările și proiectele de rezoluție le-a respins.

La §-ul 2 au vorbit Csermák Ernő și Polónyi Géza.

Știri din Cluj

— Balul din 5 Martie și costumul național internat pentru universitari —

Dorința unor dame distinse e ca doamnele și domnișoarele, cari vor veni la concertul și balul de 5 Martie să vină în costum românesc. Ar fi frumos dacă s'ar putea realiza această dorință. Am câștiga două lucruri, întâi s'ar da un avânt mai puternic Atelierului românesc din Deva apoi am prăznui o sărbătoare de triumf a portului național.

— O știre îmbucurătoare, o hotărâre însemnată străbate astăzi obștea românească. Vechea idee și justa dorință de a înălța

în Cluj pe seama universitarilor Români un internat — e întrupată în hotărîrea comitetului central al „Asociațiunii“. În al 50-lea an dela întemeiere, în anul de serbare a unui trecut rodnic de-un veac și jumătate „Asociațiunea“ va înălța un nou așezământ cultural neperitor — cu menirea, de-a închege și înmulți șirurile „Copiilor nimănu“ deși au fost ai întregului neam.

Coresp.

PROVERBE

Înțeleptul învârtește de șapte ori limba în gură, înainte de a vorbi.

Toată pasărea pe limba ei pierde.

Omul de treabă nu iese cu mâna goală din casă.

Cireșele trec, dar obrazul rămâne.

Doi ochi văd mai bine decât unul.

Mai credincioși ochii decât urechile.

Când nu sunt ochi negri săruți și albaștri.

Oamenii ca degetele, nici unul cu altul se aseamănă.

Ce drac mai mare, mai rău și mai fără inimă îți trebuie, ca omul?

Ori om, ori sămănătură.

Nu se schimbă din natură.

Din omul bun, bun lucru iese.

Nu e după cum vrea omul, ci după cum se poate.

Omul se deprinde cu răul ca viermele în hrean.

CRONICA EXTERNĂ

Călătoria lui Wilhelm la Roma

Serbările ce se aranjează anul acesta cu prilejul aniversării unirei Italiei au preocupat mult opinia publică.

S'a discutat îndeosebi mult participarea Împăratului Wilhelm la Roma. Poporul italian, care a arătat o deosebită simpatie față de succesele Germaniei, când s'a săvârșit marele act al unirei al diferitelor State, cari o compun, a așteptat cu dor prezența Împăratului. În zilele din urmă s'a și zvonit, că Împăratul a și hotărît să participe la serbări. Vestea aceasta a stârnit a bucurie sinceră în cercurile italiene și zi de zi s'au putut citi comentare de ale ziarelor și politicianilor italieni, cari iubilau pentru această hotărîre a împăratului. Bucuria era ușor de explicat, când este știut, că între aceste două State este o alianță strânsă și încheiată de mai mulți ani.

Față de aceste știri, cari păreau că legăturile dintre cele două State se vor întări și mai mult, în momentul ultim s'a răspândit zvonuri, că Împăratul nu va veni sau cel puțin timpul mergerei lui nu este încă hotărît. Toată lumea a rămas consternată și s'a întrebat din ce cauză?

Răspunsul tuturor convine asupra unui singur lucru și aceasta este Vaticanul. Este știut, că Papa s'ar fi exprimat, că nu va da audiențe anul acesta domnitorilor străini, cari vor participa la serbările jubiliare. Și azi Vaticanul nu vede cu ochi buni unirea Italiei, care este dovada cea mai vorbitoare despre succumtarea Statului papal față de puterea lumească. Unirea și starea de azi a Italiei s'a născut doară din lupta între conștiința națională și religioasă a poporului Italian, din lupta între Stat și biserică, din care Statul a ieșit învingător.

Se zice dar, că Wilhelm s'ar simți jignit în simțământul său de suveran, dacă n'ar putea vizita pe Papa — și mai bine abdice de călătoria sa.

Lumea îl cunoaște însă prea bine pe Împăratul Wilhelm, care este cu mult mai independent în judecata sa, se știe, că de multe ori

se hotărăște în momentul ultim. Prin urmare nu este exclus de fel, că dânsul în cele din urmă totuși va participa la serbări. El nici nu aparține bisericii romano-catolice, ci celei protestante, deci este foarte probabil, că vestea adusă este lipsită de orice bază.

Un lucru este însă semnificativ, se pare, că ziarele și cercurile politice anume pun în circulație zvonul acesta, ca cu atât mai vădit să se hotărăscă Wilhelm pentru vizita dela Roma, viitorul apropiat va confirma întrucât se lasă Wilhelm influențat sau va da din nou dovadă despre originalitatea sa.

Fapte și lucruri din România

Scrisori din București

Anularea expulzării d-lui Lalescu — O întâmplare nostimă a poetului Coșbuc — Anecdote în jurul incendiului dela Luvru

București 8 Februarie st. v. — Guvernul a revenit asupra expulzării tânărului bănățean Lalescu. Nu m'am ocupat până acum de-această chestiune de oare ce mi s'a părut nelămurită. Dela început am crezut că nu e cu puțință ca un guvern românesc, în vremurile în cari trăim, și prezidat de d. P. P. Carp să arunce peste graniță pe un Român din Ungaria. De-aceia, am crezut că nu pot să dau această veste cititorilor din Ungaria fără să arunce o pată asupra guvernului românesc. Și am așteptat lămurirea faptului.

Acum însă, când s'a permis reîntrarea în țară a tânărului Lalescu putem vorbi de această neplăcută întâmplare.

Faptele acestea sunt:

După o întrunire a partidului conservator-democrat — întrunire, care s'a sfârșit prin manifestațiuni antidinastice — un comisar a surprins pe tânărul Lalescu huiduind armata. D-sa a fost condus la poliție unde a declarat că e funcționar la ministerul de finanțe și că e de origină din Bănat.

Imediat, poliția l-a „trimis la urma lui.“

De-aci scandal. Guvernul a cercetat atunci chestiunea mai de-aproape și, văzând că procedarea polițienească a fost cam pripită, a ordonat să se permită reîntrarea d-lui Lalescu în țară.

Și foarte bine a făcut guvernul. Nu e permis nimănu să expulzeze un Român. În această privință opinia publică dela noi este unanimă. Dovadă: mișcarea spontană de indignare care a găsit un energic ecou în toată presa noastră, fără deosebire de culoare politică.

Cu toate acestea, nu e mai puțin adevărat, că fapta lui Lalescu este destul de gravă. Și e cu atât mai gravă, cu cât a fost săvârșită de un Român. Și merită să fie pedepsit un Român, care insultă drapelul și armata română. El nu trebuie însă în nici un caz expulzat.

Curios în această împrejurare, însă a părut faptul, că Liga Culturală a găsit de cuviință să se amestece în această afacere și să aprobe expulzarea d-lui Lalescu. Ce va face Liga acum, după ce guvernul a revenit asupra acestei hotărîri? Ar fi foarte natural, să convoace un meeting de protestare și să ceară, în interesul unității culturale a tuturor Românilor, ca Românul Lalescu să fie din nou expulzat.

Ne miră această procedură a Ligei, când știut este, că secretar general al acestei instituții este d. N. Iorga. Ori d-sa e străin de această curioasă hotărîre?

*

Se face mult haz în București de următoarea întâmplare, al cărei erou a fost marele poet Gh. Coșbuc:

Genialul scriitor a intrat într-o seară la Terasa Oteteleșeanu și a vrut să se așeze la prima masă în cafenea.

De-abia a atins un scaun însă și un chelner s'a repezit la d-sa:

— Scuzați, nu se poate... D-v. nu puteți sta la masa asta!

— Dar de ce? — a întrebat d. Coșbuc mirat.

— Fiind-că asta e masa... poezilor! — i-a răspuns categoric chelnerul.

— A căror poezi?

— A d-lor Moldovanu, Eftimiul...

Și-atunci, resemnat, d. Coșbuc s'a așezat la altă masă.

*

După ce o săptămână întreagă ruinele fumegânde ale Luvrului au fost obiectul curiozității publicului, primăria a hotărît dărâmarea lor pentru a evita primejdia unei surpări.

De câte ori trec pe lângă aceste ruine, mă întâlnesc cu câte un cunoscut care îmi povestește câte-o nouă anecdotă în jurul acestui groaznic incendiu.

Așa, de pildă, o doamnă povestea:

Era ora 7 și 1/4 seara. Mă întâlnesc cu d-na F., care ședea în palatul Luvrului. Cum o văd, vine la mine și-mi spune:

— Vai, draga mea, nu știi prin ce primejdie am trecut!

— Ce primejdie?

— Tocmai mă nbrăcam ca să mă duc în vizită la prietena mea X. De-odată văd lume imensă în fața Luvrului. Mă uit. Limbi imense de foc se înălțau spre ferestrele noastre. Ardea magazinul Luvrului. Vai ce frică mi-a fost. Puteam să ardem ca șoarecii! Bine că s'a stins!

— Și acum unde te duci?

Mă duc în vizită la prietena X.

Peste o jumătate de ceas întreg apartamentul d-nei F. era în flăcări.

Alta:

Mansarda și catul al treilea al Luvrului erau în flăcări. În balconul hotelului Boulevard stetea d. Y. și privea cum focul s'apropia de apartamentul său. La un moment dat, el zări în camerele sale mișcându-se niște lumini. Apoi la flacăra unei torțe zări un om.

Atunci se repezi acolo. Erau în adevăr oameni. Era un comisar și 2—3 pompieri cari se căzneau să scoată un covor.

Indignat, d. Y. strigă:

— Bine, d-lor, d-voastră la covor v'ați repezit, când aici sunt atâtea alte lucruri de valoare?!

Atunci comisarul se repezi la un scrin și scoase o casetă cu bijuterii.

În momentul acela, flăcările pătruseră în apartament. D. Y. fugi. Mai târziu, comisarul îi predece caseta... violentată și fără bijuterii.

Cel care povestea această întâmplare adăugă: — Se vede că bijuteriile arseseră iar caseta, care era de lemn, scăpase de flăcări!

Bucureșteanul.

Sedința consiliului de igienă al Capitalei

Consiliul de igienă al Capitalei a ținut eri înainte de amiază, obicinuita-i sedință săptămânală.

A prezidat d. prof. dr. N. Tomescu, membru al comisiei interinale.

D-sa, vorbind despre activitatea serviciului sanitar comunal, spune, că acest serviciu are chemarea să facă educațiunea sanitară a populațiunii, astfel ca interesele tuturor categoriilor de cetățeni să fie apărate. Deci medicii își vor îndeplini datoria în mod împăciuitor cu convingerea, că cei, cari contravin legilor și regulamentelor sanitare, o fac inconștient, în majoritatea cazurilor, nu cu rea voință.

În ceea ce privește întrebunțarea ghefei pentru conservarea alimentelor și beuturilor în timpul verei, s'a stabilit să se oprească printr'o ordonanță comunală întrebunțarea ghefei naturale în atingere directă cu alimentele sau băuturile ce ar urma să fie răcite.

S'a mai hotărît să se aplice riguros toate măsurile legale pentru constrângerea lăptarilor de a ține în totdeauna în stare de perfectă curățenie vasele, de cari se servesc la vânzarea laptelui.

Sedința s'a ridicat la orele 1 după amiază.

Litere — Arte — Științe

POEZIA POPULARĂ.

Frunză verde foi de mac,
Mă 'ntrebi mândro, că ce fac
Și de ce boală eu zac.
Îți răspund, că eu fac bine
Și vreau să te uit pe tine
C'am suferit mult și bine.
M'oi spăla 'n apă cu rouă,
Ca să am mândruță nouă
M'oi spăla cu apă rece,
Ca să uit drăguța veche.

Zis-ai mândro, c'ai veni
Pe valea cu vișinii
Ș'ai mințit
Și n'ai venit
Numai cât m'ai celuit.
Foicele 'n firicel
Ne-am iubit dintr'un inel
Ne-am urât din puștel,
Ne-am iubit dintr'o verigă,
Ne-am lăsat dintr'o nimică.
Frunzuliță iasomie,
Haideam la vișei Marie!
Mână trei,
Lasă doi
Lasă unu prin zăvoi —
L'om căuta noi amândoi.

Săracă inima mea
Iar începe-a mă durea;
Nu mă doare de durere,
Făr' numai de dor și jele,
Frunzuță verde crestată
Că mândruța-i măritată.

Ziua-i mică
Frunza pică
Cum vom trăi mândruliță.
Bade bădișorul meu
De ți-i voia să mă lași,
Spune 'mi verde în obraz.

Supărare voe rea
Tu stai pe inima mea
Ca pe munte negura, —
Că mai sunt inimi în lume,
Și pe-acele te poți pune.
Dar te pui numai pe mine,
Supărare tu te-ai pus,
De când mândra mea s'a dus,
Că din șase mândre, a mele —
Nici una n'o am muiere.
Făr' vărsat-am lacrimile,
Am vărsat la lacrimi crunte,
Ca isvorul cel de munte,
De-am făcut trei fântânele
De beau fetele din ele.

Difteria sau anghina difterică

Sfaturi contra acestei boale.

Difteria este o boală contagioasă, în mod imediat și direct și anume se poate lua prin sărutat, prin atingere, prin stropirea cu scuipat ori cu peștele din gura bolnavului; cei atinși de gălci, a căror natură a rămas necunoscută, transport și ei sămînța boalei. De mulțori contagiu-nea se face în mod indirect prin obiecte ca haine, jucării, linguri ș. a., cari au venit în atingere cu bolnavul, deasemenea locuințele rău desinfectate, trăsurile de piață, cari au transportat un bolnav la spital și nu au fost curățite, în fine medicul sau orice altă persoană, care s'a apropiat de un difteric pot trece boala la alte persoane, numai prin haine și veșminte, fără ca ei să fi fost atinși și de boală.

Iată ce este de făcut în caz de difterie. Izolarea, adică îndepărtarea din camera bolnavului a tuturor copiilor și rudelor, lucru ce este ușor de făcut la oamenii bogați, cari locuiesc case cu mai multe camere, din care una rămâne numai pentru bolnav, fără ca să mai treacă cineva prin ea. În această cameră să se scoată covoarele, perdelele și tapițeriile. Pentru cei fără mijloace internarea în spital este de absolută trebuință. Această izolare se va prelungi timp de 3—4 săptămâni.

Persoana, care îngrijește de bolnav, se va îmbrăca cu o bluză de dril, ori un halat subțire și la nevoe cu o cămașă de noapte, pe care o va scoate de câteori iese din casă, agățându-o la un loc anumit și o va pune de câteori intră în casă.

Măștile și-le va desinfecta săpunându-le și apoi muindu-le în soluțiune de sublimat 1‰.

Numai o singură persoană e bine să vegheze la căpătâiul bolnavului, așa că astfel, vom împușina șansele de a întinde infecția și în alte case.

Îngrijirea medicală este absolut trebuincioasă și credem că facem cel mai mare serviciu cititorilor atrăgându-le atenția asupra faptului că, de câte ori e vorba de o boală de gât, pe dată să recurgă la sfatul și îngrijirea medicală, căci astfel nu mai are toate șansele să scape iar orice șovăire și orice pierdere de timp nu este decât în dauna bolnavului, care va plăti cu propria-i viață, greșeala de a se fi întârziat.

Și de ce aceasta? Pentru că astăzi avem un mijloc sigur de vindecare a difteriei și anume serul antidifteric a lui Roux și Behring. Acest ser se introduce în corp sub formă de injecție și are darul binefăcător de a aduce vindecare, ferind bolnavul de complicații.

Injecția cu ser antidifteric se face pe deoparte, persoanei atinse de difterie și se repetă, dacă trebuința o cere, iar pe de altă parte se face în doză mai slabă și persoanelor ori copiilor, cari au venit în atingere cu cel bolnav, pentru a preîntâmpina izbucnirea ei.

Se va ține cât se poate de curat gâtul, nasul, ochii și urechile pacientului prin spălături dese și repetate cu apă boricată 4‰.

Pentru șters în gât vom întrebuința:

Apă oxigenată din 12 vol. 100 grame.

Apă distilată 100 grame.

În nas, îi vom pica de mai multe ori pe zi, câte 2—3 picături din:

Menthol 0,25 gr.

Oleiu de vaselină 25 grame.

Rufăria bolnavului se va strânge într'o căldare și se va pune la fierț mai multe ore, după ce a trecut prin leșie.

Jucăriile copilului, cărțile, lucrul de mână se vor arunca în foc și de aceea e bine ca pe tot timpul boalei, să-i dăm cât se poate de puține lucruri.

Desinfectarea camerei, a așternutului, a mobilelor se va face de către serviciul desinfectărilor, cari funcționează la fiecare primărie de oraș.

dr. Pediatru.

Alcoolul în Germania

Conform datelor oficiului de statistică german, în Germania în ultimii zece ani atât consumarea rachiului cât și a berei a scăzut, de și această scădere nu e egală.

Din anul 1900 până în 1905 consumarea rachiului s'a redus dela 4'4 la 3'7 litre de fiecare locuitor; până în anul 1909 iar s'a ridicat la 4'2 litre, astfel că la sfârșitul perioadei de 10 ani scăderea consumării rachiului e numai de 0'2 litre de fiecare locuitor.

Ce privește consumarea berei scăderea e cu mult mai mare, căci pe când în anul 1900 consumarea anuală a fost de 125'1 litre, în 1908 s'a redus la 111'2 litre, adică aproape cu 13 litre mai puțin de fiecare locuitor.

Cu toate acestea însă, considerând relațiunile generale germane, numita scădere nu reprezintă nici o însemnătate deosebită, căci anu-

arul oficiului de statistică german constatarea că în Germania anual se consumă beuturi alcoolice în valoare de aproape trei miliarde, deci de două ori mai mult cât sunt speșele armatei de pe uscat și a marinei; de patru ori mai mult de cât speșele împreunate cu asigurarea muncitorilor și aproape de cinci ori atât cât se sacrifică pentru susținerea școalelor populare.

Numita statistică conține și date cu privire la consumarea de alcool în Alsacia și Lorena, unde în anul 1908 pe fiecare locuitor revine 110 litre, față de 111'2 litre din imperiu; aici însă în foarte mare măsură se consumă și vin.

Din anul 1876 până în 1908 aproape 57'3 litre de vin revine asupra fiecărui locuitor alsacian, care cantitate însă între anii 1904 și 1908 s'a redus la 53'4 litre.

Această scădere pare a fi de proporțiune mare, în comparație însă cu relațiunile din Franța ea e neînsemnată, — unde în anul 1900 au revenit chiar 180 litre de vin asupra unui locuitor față de 166 litre din anul 1908, iar în Italia în anul 1900 au revenit 1046 litre pe când în 1905 numai 85'5 litre de fiecare locuitor.

Scăderea consumării beuturilor alcoolice în Germania se atribuie cumintei și energicei mișcări în contra alcoolului, care mișcare se continuă de mai multă vreme.

Din acest motiv e interesantă înregistrarea unor date cu privire la o expoziție ambulantă antialcoolică.

Această expoziție a cercetat 13 orașe mijlocii, numărul vizitatorilor a fost de 109603 persoane, dintre cari 34288 elevi și 3650 militari.

De sine se înțelege că vizitatorilor ei s'a explicat ravagiile datorite beuturilor spirtuoase.

Adâncă impresie ce a lăsat asupra vizitatorilor numita expoziție e dovedită și de faptul, că din vânzarea scrierilor antialcoolice s'a încasat 1632'30 mărci. E de remarcat că aceste scrieri sunt extraordinar de ieftine.

Credem că nu e riscată afirmarea, că nespuse de mare bine s'ar face neamului nostru, în special țaranului român, dacă în privința expozițiilor ambulante antialcoolice am imita pe Nemții din Germania.

În fiecare comitat locuit de noi trebuie să avem astfel de expoziții, cari, cu siguranță vor avea rezultate reale și foarte însemnate!

A. T.

Cărți și reviste

„Națiunea“, noua revistă politică și culturală, Anul I, Nr. 1, care a apărut la Budapesta, sub direcțiunea d-lui dr. Ludovic Csato, se prezintă excelent și cu tiparul și cu conținutul. În sumar avem: „Intâiul cuvânt“ în care ni-se spune, că revista are program românesc și stă pe baza programului național.

Un articol de d. dr. Cassiu Maniu de multă importanță, intitulat „Bilanțul coeficienților politici ai neamului la anul 1911“.

Se reproduce cu un comentariu „Memoriul d-lui Ioan Mihu“. De asemenea se reproduce din „Românul“, articolul d-lui dr. Alexandru Vaida-Voevod: „Chestiunea națională în raport cu politica externă a Monarhiei“.

Sunt și sugestive bucăți literare — într'un cuvânt „Națiunea“ se remarcă din debut, ca îndeajuns folositoare. Redacția și administrația: Budapesta II, Plébănia-utca nr. 4.

Dr. STEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică,

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Economie — — Industrie — — Comerț

Ce să avem în vedere la înființarea unei însoțiri de credit sătești?

Cele mai acomodate și mai de lipsă tovarășii, în general, pentru poporul dela sate, sunt fără îndoială însoțirile de credit (băncile sătești), a căror scop e, ca în locul prim să servească membrilor cu împrumuturi mai ales mici, ca astfel țaranul să-și poată învăța cu ușurință gospodăria.

Fiind vorba de împrejurările noastre, de asemenea primul gol sunt chemat să-l umple tot însoțirile de credit. Ba mai mult, încât cunosc eu împrejurările țaranului nostru la noi chiar și tovarășii de altă natură ca: pentru vinderea în comun a vinului, bucatelor, poamelor etc. ar trebui să fie mai mult sau mai puțin un fel de bancă sătească. Pe țarării noștri cu greu îi vom putea obișnui, ca să-și aducă, spre pildă, bucatele la magazinul tovarășiei, de cumva tovarășia nu-i va plăti bucatele măcar în parte. Și nu-i de mirat, Românul vinde numai atunci, când are lipsă de bani.

Pe țaranul nostru cu greu îl vom putea convinge, că dacă-și va aduce produsele la tovarășie de aci se vor vinde cu mult mai bine la timpul său. Țaranul zice: *Eu am lipsă de nescăi crețari acum și-apoi pentruce să mă mai incurc nu știu pe unde, când eu am pe ce face bani*.

Chiar de aceea și noi începutul trebuie să-l facem mai ales cu însoțirile de credit, cari apoi pe lângă negoțul bănesc, conform împrejurărilor locale, pot să aibă magazin de bucate, pivniți de vin etc.

La înființarea unei bănci sătești trebuie să avem în vedere cam următoarele:

Întâi, trebuie să grijim ca cercul peste care se va extinde însoțirea de credit să fie cât se poate de mic. Mai practic e, ca banca sătească să se extindă numai peste o comună. Extinderea peste mai multe comune, fie chiar și aproape una de alta, îngreuiază conducerea băncii, din toate punctele de vedere, și dă prilej la multe certe și neplăceri.

Prima neînțelegere ar fi, că unde să fie sediul băncii. În comuna A., B., ori C. Oamenii din 4—5 sate nu se cunosc așa bine unii pe alții, ca cei dintr'un sat. Deci, când ar fi vorba de împrumuturi mai mărișoare s'ar naște multe bănuieli, refuzuri, poate nemotivate, și cearta-i gata! Iar când e la împărțitul venitului pentru scopuri de binefaceri, atunci fiecare comună ar avea fel și fel de rane de vindecat la sine acasă.

În locul al doilea, dintre cele două garanții, pe cari le recunosc legile noastre comerciale, nesmintit trebuie să alegem garanția nelimitată. Pentrucă numai în felul acesta va putea avea însoțirea credit la bănci mai mari și prin urmare credit mai ieftin. Numai în felul acesta pot fi asigurați pe deplin, cei ce fac depuneri la însoțirea de credit sătească.

Și cum însoțirile acestea de credit, la început mai ales nu au nici capital social nici fonduri de rezervă, de cumva nu vor fi puse pe baza garanției nelimitate, nu va sta nime de vorbă cu ele, pe când la din contră, dacă însoțirile acestea modeste sunt pe baza garanției nelimitate, atunci se schimbă lucrul. Avera alor 2—3 sute proprietari mici e o garanție destul de solidă pentru întreprinderile, ce se vor face sub firma băncii sătești.

Însoțirile de credit sătești acordă împrumutul numai și numai membrilor. Bani spre fructificare (depuneri) primesc dela ori și cine, deci și dela nemembri și dela personal, cari nu locuiesc în comuna respectivă. Să nu perdem apoi din vedere, că între scopurile principale ale băncilor sătești e și dezvoltarea spiritului de cruțare, nu numai la membrii însoțirii, ci și la toți sătenii. Spre scopul acesta cărțile băncii sătești să fie totdeauna deschise pentru depuneri cât de mici. Băncile sătești din Germania și mai ales din Danemarca sunt de admirat, cu cât zel um-

blă după depuneri mici. În principatul *Hessen*, la cele 135 bănci sătești se fac anual depuneri mici în suma de 1.500.000 Mărci (un milion cincisute Mărci). Depunătorii sunt băieți, servitori, zileri. Felul în care se adună depunerile acestea mici e diferit. Mai uzitate sunt așa numitele *pușculițe*, *Heimspärlbüchsen*.

Acestea și noi să le introducem nesmintit pe la băncile sătești. Nu-i nevoie să căutăm modele de tot prea complicate, acestea costă 5—6 cor. Aci în Germania sunt mai uzitate model de tot mic (prețui 1 M — 1 cor. 20 fil.) Pușculițele acestea câteva bănci de ale noastre le-au introdus deja de câțiva ani, dar rezultatul nu-i prea mare. Terenul pușculițelor e la sate între oamenii mai săraci, și-apoi încă ceva, pentru ca să facem ispravă cu pușculițele, avem lipsă de reclamă. Iar conducătorii băncii și mai ales contabilul trebuie să aibă multă paciință. Acestea au lipsit amândouă pe la băncile noastre, cari au făcut deja încercarea aceasta. La băncile sătești însă să nu lipsească nici una, nici alta!

Pentru ca banca sătească să fie în adevărat finanțierul comunei, adecă a tuturor membrilor, nu se poate recomanda în de ajuns deschiderea de conturi curente, la care membru numai dorește. Dela cei, cari doresc să li se deschidă cont curent putem să luăm o oareșicare taxă de tot mică (odată numai, nu în fiecare an) d. e. 3—4 cor. Contul acesta ar fi de mare însemnătate pentru țarării, cari de regulă atunci sunt mai secați de bani, când vreau, să-și adune recoaltele, și fiindcă nu-i alt modru, anticipează bani dela negustori arvinându-și marfa. Târgul acesta la ori ce întâmplare e în defavorul țaranului.

Ce privește politica de interese aceasta nu va depinde prea mult dela direcțiunea băncii sătești, ci mai mult dela băncile mai mari, cu cari va sta în legătură de reescont. Pe lângă toate acestea banca sătească prin faptul că speșele de administrație sunt de tot mici, prin faptul că membrii băncii sunt totodată și acei, cari fac împrumuturile, deci nu se așteaptă la dividendă mare, apoi însoțirile în senzul legii sunt scutite de dări prea mari, la orice întâmplare pot să lucreze cel puțin cu 1% sau chiar 2% mai ieftin ca societățile pe acții.

Direcțiunea să nu fie compusă din prea mulți membri. Mai potrivit e, ca direcțiunea să se compună din 5 membri, cu prezident cu tot. La caz când banca totuși s'ar extinde peste 3—4 comune, ori mai multe, astfel să alegem membrii în direcțiune ca în majoritatea lor să locuiască în comuna unde își are banca sediul.

Speșele de administrare la băncile sătești să fie cât se poate de mici. Spre scopul acesta singur contabilului, care totodată poate fi și casier, i-se va vota o leafă oarecare, iar membrii în direcțiune precum și cei din comitetul de supraveghere își vor purta oficiile gratuit. Asta se va părea cam curios, conform datinilor ce domnesc azi la băncile românești, unde membrii din direcțiune sunt dotați cu tantieme cât de grase. Așa a fost și așa va fi la societățile pe acții, dar când e vorba de băncile sătești, cari au alt scop ca cele dintâi, aci să nu fie așa! Dacă ne batem pieptul și ne girăm de prietini poporului, și spunem că ne-am da și cămașa din spate pentru popor, atunci haid să purtăm aceia, cari vom înființa asocieri sătești oficiile gratuit!

Ce privește contabilitatea, băncile sătești de aci, din Germania, își aveau o contabilitate anume, găcită de Reiffisen. Astăzi însă s'a dovedit, ca mai practică și totodată și mai ușoară contabilitatea americană. Noi încă să nu ne încurcăm cu altfel de contabilități; ci să introducem și noi cea americană, care e atât de simplă, încât nu numai învățătorul, ori alt intelectual din sat, dar chiar și un țaran mai luminat, după o instrucție de 4—5 zile e în stare să o poarte aproape singur.

Adrian Oțoiu.

Legea despre înființarea Băncii cooperative bulgare

(„Zakon za bălgarskata kooperatiya banka”) — La sfârșitul anului trecut, s'a votat de către Camera bulgară, o lege, menită să dea o mare organizație cooperativei din Bulgaria și, în același timp, să sprijine progresul „asigurărilor mutuale”.

În acest scop, s'a înființat o instituție publică, al cărui sediu e în Sofia. Capitalul inițial

al instituției — Banca cooperativă bulgară — 5 milioane lei, se procură jumătate de către Banca Agricolă și jumătate de către Banca Națională.

În afară de aceste două instituțiuni, societățile cooperative, direct sau indirect (prin federație), trebuie să subscrie cel puțin câte două acțiuni a câte 100 lei, cari se pot plăti imediat sau în rate, în caz când vor să participe ca membri la noua instituție. Inscrierea ca membri în acea instituție nu e obligatorie pentru societățile cooperative.

Această lege dela 1 Noemvrie st. v. 1910, însoțită de o documentată expunere de motive, — e un pas înainte în organizarea cooperativei din Bulgaria.

INFORMAȚIUNI

Arad, 23 Februarie 1911.

De-ale noastre.

Audiență. Am spus în numărul trecut, scrie „Telegraful Rom.”, că înaltpreasfințitul domn Arhiepiscop și Mitropolit Ioan Meșianu a fost primit Luni dimineața, la orele zece, după depunerea jurământului în calitatea de consilier intim, în audiență particulară din partea Maiestății Sale. Acum putem întregi știrea aceasta cu informația primită din Budapesta, că Maiestatea Sa a primit pe înaltpreasfințitul domn Arhiepiscop și Mitropolit în mod foarte afabil, s'a întreținut mult cu Excelența Sa, și l'a asigurat de bunăvoința preainaltă față de biserica noastră dreptmăritoare și față de poporul românesc din patria aceasta, vrednic de zile mai bune, ca cele prin cari a trecut până acum. Excelența Sa, Mitropolitul nostru, mai rămâne în Budapesta câteva zile pentru a conduce ședințele reprezentanței fundațiunii *Gozsdu*, cari s'au început Luni, și la cari participă Preasfințitul Episcop din Arad și Caransebeș și toți membrii mireni, cu excepția Ilustrității Sale, d-lui Ioan cav. de Pușcariu.

Personale. Azi ne-a vizitat la redacție doi fruntași țarării români *Petru Cordoș* primar comunal și *Vasile Mornăilă* fost jude, ambii din Șimand. Domniilor ne-au exprimat cu această ocaziune simpatia ce-o poartă ziarului nostru.

Nou avocat român în Bistrița. Primum următorul anunț: Am onoare a Vă aduce la cunoștință, că mi-am deschis cancelaria advocațională *Bistrița (Besztercze)*, strada Lemnelor N-rul 2., față în față cu tribunalul. Cu stimă dr. *Petre Poruțiu* avocat.

Examen teologic. Ieri d. *Alexandru Isăceanu* absolvent al seminarului „Veniamin” din Iași, în prezent student al facultății teologice din Cernăuți, a depus cu succes examenul de absolvire la institutul teologic din Arad.

Sincere felicitări!

Convocare. Pe baza hotărârii luate în ședința subsemnatei direcțiuni, ținută la data de Joi, și în conformitate cu dispozițiunile §-lui 14 din statute, se convoacă prin aceasta a XI-a adunare generală ordinară, a „Reuniunii române de înnormântare din Sibiu”, pe *Duminecă în 5 Martie n. 1911*, la orele 3 d. a. în localitățile „Reuniunii sodalilor români din Sibiu” (strada Brukenthal nr. 17, etaj), cu următoarea ordine de zi: 1. Prezentarea raportului general pro 1910; 2. Censurarea și aprobarea rațiociniilor pro 1910; 3. Eventuale propuneri independente; 4. Întregirea postului de cassar pe restul periodic 1911; 5. Autenticarea sumariului adunării generale. Învităm la această adunare pe toți membrii Reuniunii noastre. Din ședința direcțiunii „Reuniunii române de înnormântare din Sibiu”, ținută la 17 Februarie n. 1911. *Pant. Lucața*, prez. *Vic. Tordășianu*, secretar.

Prelegeri la Seminarul gr. or. român. D. Gh. Șterba, care a fost împiedecat să vie Dumineca trecută la Arad, din cauza unei conferințe ce a trebuit s'o ție la Craiova, își va desvolta *Duminecă*, 13/26 crt. ora 5 p. m. în sala festivă a Seminarului prelegerea anunțată: „O reformă socială”.

Românii din Arad sunt cu căldură rugați să ia parte în număr cât mai mare. Intrarea gratuită.

„**Transilvania**”. Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra inseratului de astăzi al institutului de asigurare „Transilvania”.

Petrecheri.

Concert și teatru în Micești. Tinerimea română din Micești (Kisfalud) invită la concertul urmat de producțiune teatrală, care va avea loc *Duminecă în 26 Februarie n. 1911* în ospătăria din „Drumul țării”. Inceputul la 7 ore seara. Venitul curat e destinat „Bibliotecei populare” din loc.

Programul: „Monologul jidanului” predat de Iuliu F. Negruțiu. „Noi vrem pământ” de G. Coșbuc, declamată de tânărul Ioan Ciugudean. „Cinel-cinel”, comedie cu cântece într'un act de V. Alexandri. „Despre superstițiune”, trialog predat de 3 băeți de școală. „Mătușa cu nepoatele” trialog predat de 3 fetețe de școală. „Cântece populare” executate de corul mixt. Jocuri naționale „Călușerul” și „Bătuta”.

Din patrie.

Țărani români la Maj. Sa Impăratul. Eri a sosit la Budapesta o deputație de 10 țărani români dintr'o comună de lângă Sătmar cu scopul de a se prezenta Majestății Sale spre a-i cere dreptate.

Dânșii vor să se plângă, că pământurile pe cari le-au primit dela Maria Teresia au fost cotropite de Sași. Făcând proces tribunalul a dat câștig de cauză Sașilor. Din această cauză s'au întâmplat mai multe omoruri, victimele însă erau mai totdeauna Sașii, iar făptuitorii au rămas necunoscuți.

Deputatul Ciocan, guvernamental a raportat cazul comitetului județului și parlamentului.

Țăranii români până acum nu s'au prezentat în audiență la Impărat.

Convocare. Membrii adunării municipale ai comitatului Făgăraș sunt rugați ca pe Marți în 28 Februarie la orele 8 și jum. dimineața să se adune la hotelul „Paris”, pentru a se sfătui cu privire la ținuta ce au de a urma la ședința extraordinară, care se ține în ziua aceea la orele 9 dimineața.

Balul Curței la Budapesta. Suntem informați că la balul Curței regale, care va avea loc mâine, Vineri, vor lua parte și I. P. Sa mitropolitul Ion Meșianu, P. S. Lor episcopii Miron Cristea și Ioan Papp și dr. Vasile Hossu.

Ziariști sârbi arestați în Ungaria. Din Budapesta se telegrafiază: Doi redactori sârbi dela ziarele „Telegraf” și „Mali Novine” au plecat cu acceleratul la Viena.

Poliția ungară i-a dat jos din tren la Semlin, sub motiv că sunt izgoșiți de pe teritoriul Ungariei. Reîntorcându-se la Belgrad ziariștii au intervenit pe lângă guvernul sârbesc să le ceară satisfacție.

O domnișoară de 110 ani. Duminecă a murit femeia cea mai bătrână din Budapesta d-soara Amalia Bencsik în vârstă de 110 ani.

Cu 90 de ani în urmă era frumusețe vestită și „regina” balurilor din întreg comitatul Pestei. Dar vremea necruțătoare a șters de pe fața pământului vechiul castel al nemeșilor Bencsik și frumoasa Amalia a ajuns uitată de curtenitori și de lume. Averei se strecurase pe încetul și nenorocita Amalia rămăsese pe drumuri.

Deja de opt ani este găzduită în azilul desmoșteniților, Acum a murit. Dorița de pe patul de moarte i-a fost să i se facă înmormântare splendidă, domnească. Doar era fată de domn și dâna. — Dorița cea din urmă i-a împlinit-o văduva Zsák.

Cum se căpătuiesc din banii Statului scăpații „națiunei”. În comuna Ieciu (Marosvécs) din cott. Murășturda, trăia pe vremuri și familia grofească Rédai, pripășiți azi — cari mai sunt — cine știe pe unde. Un surcel al acestei familii, a fost și contesa Rédai, măritată după Românul *Bardoși*, tatăl fostului protopretore dela Arpaș șcl. Moșia lor de 600 jug., pe hotarul între Ieciu și Disnăieu, au târguit-o acum cu 240 mii coroane 3—4 Unguri, fără nici o garanție din comuna Fălfălau, sigur puși la cale. Ei au făcut tot lucrul pe ascuns și numai la gata au încheiat contractul prin mijlocirea notarului competent, aducându-l apoi înaintea reprezentanței comunale, din care (16) s'au aflat abia 4 inși (Românii și 2 Curți), ca să nu aproabe târgul, pentru că cei mai pricepuți trimiși apoi la estimarea moșiei au aflat-o de tot prea scumpă, fiind aproape numai pășune rea, afară de pușintica pădure, încă rea. Firește, amăgirea la acest târg, făcând întâi al dascălului reformat din Fălfălau, a fost, că apoi jumătate din preț li-l dă Statul ca ajutor.

Am vorbit cu oameni din cei trimiși, ca estimători și-mi spun, că venitul anual îl socotesc la 7—8 mii cor. chiar și ceice au fost capii târgului! Acum se adună subscrierile pentru recurs contra hotărârii reprezentanței com.

Capii unor curți absolut neinteresate din loc, încă subscriu! Românii noștri, cari constituie partea mai bine situată a sătenilor — deși numai 1/2 din totalitatea locuitorilor, trebuie să se silească a fi altfel reprezentanți în comitetul comunal!

Correspondentul.

Din străinătate.

Acuza miniștrilor bulgari. În ședința din 21 Februarie s'a început procesul împotriva ministrului Stambulov. Publicul a arătat acelaș interes, ca în anul 1910.

S'au prezentat Petrow, Gudew, Savow și Genadiew.

După ce se reîmprospătează acuzele ridicate împotriva lor, își începu generalul Petrow apărarea. Declară investigația făcută contra lor de pâr-tinitoare și preocupată. Acuzele ridicate împotriva lui sunt nedrepte și nebazate.

Incheie, că totdeauna a fost credincios față de patrie și-și va împlini totdeauna datoria, când va cere trebuința.

După apărarea scurtă a lui Gudew s'a amânat desbaterea pe ziua următoare.

Cultura națională

În vitrina prăvăliei unui întreprinzător de pompe funebre, am văzut un anunț mortuar. Citind numele celui trecut la viața veșnică, — un nume românesc, schimonosit apioape până la necunoaștere, într'o ortografie străină — m'am oprit locului.

În anunțul redactat în limba sârbească și germana se vestește încetarea din viață a unui căpitan c. și r. în retragere, spunându-se că înmormântarea se va face după ritul bisericeii gr. or. sârbești.

Înainte cu mai mult de jumătate de veac, pe când Banatul avea organizațiune militară, adecă pe vremea confiniului militar, un *fiu de țaran român* din o comună românească și-a părăsit căminul părintesc și venind la oraș s'a înscris ca elev la școala de regiment de pe acele vremuri, susținută de regimentul germano-banatic.

Băiatul de țaran român s'a împrietenit cu meșteșugul învățării limbei nemțești și în decursul timpului treptat-treptat s'a ridicat până la rangul de căpitan.

Când apoi îmbătrânind, a trecut la pensie, stabilindu-se în orașul, unde și-a făcut studiile în acea școală de regiment. Aci s'a însurat, a luat de nevastă o femeie de naționalitate sârbă.

Murind căpitanul, el a fost înmormântat după ritul unei biserici străine.

Cum se explică aceasta?

Răspunsul e trist și dureros: el a fost un înstreinat de neamul, din care făcea parte!

Indepărtându-se dela căminul părintesc, s'a înstrăinat de tot ce e românesc, asimilându-se mediului străin în care și-a petrecut viața.

Sacru foc al conștiinței naționale niciodată, o singură clipită, nu a ars în pieptul lui, din care motiv el nu a știut să-și iubească și prețuiască neamul, biserica, originea, limba maternă.

Pentru el toate acestea au fost lucruri ne-trebnice, cari nu merită nici cea mai mică considerație și atenție; pentru el o singură cultură a existat, cultura cea germană.

Îl vedeam de mulțori la cafenea, unde ci-tea numai ziare și reviste germane. La cafenea e și un ziar național românesc, dar niciodată nu l'a luat în mână — poate și din motivul, că nu știa să citească românește! Iar dacă vorbind cu el, întrebuițai limba noastră cultă, nu te pricepea...

Și toate acestea pe el nu l'au jignit, conștiința nu l'a mustrat, el nu a regretat, că, om cu poziție socială, din punct de vedere românesc e un analfabet.

La toate acestea să se mai adauge și faptul acela, că absolut niciodată nu a cercetat biserica românească din orașul, în care și-a petrecut cele de pe urmă zile ale vieții...

Neamul și biserica noastră nu a avut nici un folos de pe urma acestui om, care nici pe pragul norții nu s'a reîntors sufiește, la neamul și biserica lui.

Toate acestea sunt o eclatantă dovadă a ne-fastelor urmări ce rezultă din lipsa de cultură națională la intelectualii noștri.

A. T.

Tolstoi despre artiști

„Frankf. Z.” dă o parte din scrisoarea din 1889 a lui L. Tolstoi către Goltzeff, în care se rostește despre operele de artă și artiști. Scrisoarea se află în volumul de curând eșit la Berlin, împreună cu altele dela 1848 până la 1910.

„Opera de artă e bună sau rea, dupăce și cum ne arată artistul și întru cât ceeace spune îi vine din inimă.

1. Ca artistul să știe ce trebuie să spue, e nevoie să știe ce este propriu omenirei și totodată necunoscut ei. Ca să știe acest lucru, artistul trebuie să stea pe nivelul cel mai înalt cultural al vremii sale, dar, înainte de toate, nu trebuie să ducă viața egoistă, ci să ia parte la viața socială a omenirei. Iată de ce nu poate fi artist mare nici omul incult, nici egoist.

2. Ca să poată exprima bine ceeace are de spus (sub vorba spus înțeleg orice fel de exprimare artistică a cugetărei) trebuie să fie în adevăr vrednic de a sluji de model. Ca să ajungă așa trebuie să muncească mult și îndelung, cercetând, și să supuie lucrarea sa numai la tribunalul conștiinței sale.

3. Pentru ca să-i izvorască în adevăr din suflet ceeace vrea să spuie, artistului trebuie să-i fie drag lucrul ce exprimă. Trebuie să nu vorbească despre lucruri, cari îl lasă nepăsător și despre cari ar putea foarte lesne tăcea, ci numai despre ceeace iubește cu patimă.

Din aceste trei condițiuni fundamentale, cea din urmă e cea mai însemnată: fără ea, fără dragoste către obiect sau cel puțin fără o legătură adevărată cu el, nu se poate face operă de artă.

Nervul artei este în dragostea pătimasă a artistului către lucrarea sa și, dacă dragostea nu lipsește, se vor putea împlini mai lesne și celelalte bogăția și frumusețea. Cuprinsul ne va mulțumi, căci nu e cu puțință să iubești cu patimă un lucru de nimic. Și frumusețea nu va lipsi, fiindcă artistul nu va cruța munca trebuitoare spre a învesmânta cuprinsul, la care ține din inimă în forma cea mai frumoasă”,

Ultime știri

Regele Carol despre ministrul de externe al Franței. Raymond Recouly, redactorul serviciului de reportaj extern al ziarului „Le Figaro” din Paris, reîntors din București — unde a ținut o conferință și unde a avut onoarea de a fi primit în audiență de Regele Carol — raportează următoarea apreciere măgulitoare a suveranului României pentru ministrul de externe al Franței:

— *N'am avut încă plăcerea de a face cunoștința personală a d-lui Pichon; îl admir însă pentru sângele rece, pătrunderea și hotărârea, cu care conduce politica externă a Franței.*

Și asta nu e numai o apreciațiune personală a mea, ci e părerea tuturor monarhilor și bărbatilor de Stat, cu cari am avut ocazie să mă întreb despre d. Pichon.

Preparatul „606” Interzis în Bulgaria. Consiliul sanitar superior din Sofia a trimis medicilor din întreaga țară o circulară, prin care îi previne să nu se increadă prea mult în eficacitatea preparatului „606”, întrebându-l în toate formele de sifilis.

Noua modă femeiască. La cursele dela Longchamps, Franța, mai multe modeluri ale caselor de modă din Paris au apărut îmbrăcate cu noile rochii-pantaloni. Noua modă a provocat mare senzație.

La Comedia franceză noua modă n'a izbutit. Directorul teatrului a oprit pe artiste să mai apară pe scenă îmbrăcate cu rochii-pantaloni. Cauza acestui ordin este, că publicul a fluierat pe actrițele cari se prezentaseră în astfel de rochii.

Complotul monarhist din Portugalia. Cu privire la descoperirea complotului monarhist din Lisabona se dau încă următoarele amănunte:

În capul conspirației se găsea un căpitan din garnizoana Eloas, care a și fost arestat.

Pe mâine se așteaptă arestarea celorlalți conjurați: gazetari, studenți și negustori foști furnizori ai administrațiilor publice, sub regimul monarhist.

Grupul înaintat al partidului republican, al așa zisilor ja-obini, critică în termeni aspri pe președintele Braga, căruia i-se impută lipsa de energie în conducerea destinului Republicei. Se cere înlocuirea lui cu un om mai hotărât la o acțiune de înăbușire a agitațiilor reacționare.

4800 Km. de cale ferată în 48 ore. Millionarul Gates din New-York a făcut cu un tren special, în 48 ore, drumul de 4800 km., dintre Arisona și New-York. E un record mondial acesta.

Numărul Evreilor din Europa. Biroul statistic din Berlin dă următoarele amănunte:

În Europa se află 8 853,599 evrei, repartizați astfel: Rusia 5.215.805; Germania 600.862; Austro-Ungaria 2.076.388; Franța 100.000; Italia 35.617; Spania 2500; România 266.653; Turcia europeană 106.977; Portugalia 1200; Suedia 3012; Serbia 5729; Bulgaria 37.653; Elveția 12.364; Grecia 8350; Danemarca 3176; Norvegia 642; Creta 1150; Luxemburg 1201; Belgia 15.000; Gibraltar 1300; Bosnia și Herțegovina 8213; Anglia și Irlanda 237.760.

Tren expres american atacat de bandiți. Din New-York se anunța: Trenul expres, care mergea la Galnesville a fost atacat de 4 bandiți mascați și înarmați cu revolvere. Unul din ei a oprit trenul dând semnalul de oprire. Apoi bandiții au intrat în vagonul de poștă și au spart cu dinamită una din casele cu bani. Ei au furat 2800 dolari (14 mii franci) și apoi au dispărut. Șeriful din Galnesville este pe urma lor.

Degradarea unui militar german. Din Berlin se vestește: Conte Pfeil, fost căpitan a fost degradat și exclus din armată, pentru că s'a certat cu soția lui.

Un juriu de onoare l-a condamnat la ceaștă gravă pedeapsă, pentru că căpitanul a încercat să se sinucidă și astfel a călcat jurământul de credință.

Împăratul Wilhelm nu este de părerea juriului de onoare spunând că el încercând să se sinucidă este răspunzător lui Dumnezeu și conștiinței lui. Faptul acesta nu servește de bază ca juriul de onoare să reducă o astfel de sentință.

Un Italian despre Maghiari. Profesorul O. Nazari dela universitatea din Palermo scrie următoarele despre Maghiari:

„Poporul maghiar, de rasă înrudită cu a Mongolilor și vorbind o limbă aglutinantă, e, de sigur, de admirat, pentru că, în cursul veacurilor și înconjurat de toate părțile de Latini, de Germani și de Slavi, a știut să păstreze naționalitatea sa și să-și cucerească neatârarea. Dar, dacă el a provocat admirație pentru eroismul arătat în luptele contra apăsării austriace, astăzi el se înfățișează întrebându-se aceleași mijloace de apăsare, și încă mai înrăutățite, împotriva celorlalte naționalități încorporate la Regat. Apoi apăsarea a trei milioane de Români supuși Ungariei e cu atât mai sălbatecă, cu cât Maghiarii îi socotesc mai neapărați. La spatele Germanilor cari trăiesc în Regatul Sf. Ștefan stau Austria și Germania, — și de aceea ei sunt cei mai respectați, la spatele Slavilor e vecina Rusie, care inspiră respect, dar la spatele Românilor e numai tânărul Regat al României, la cel dintâiu paș al dezvoltării sale și care, pentru câțva timp, nu produce teamă Ungariei unite cu Austria. Deoarece asta trebuie s'o admitem: că Ungaria conțea în lume numai pentru că e unită cu Austria. Ce ar fi de altfel de poporul maghiar, de abia opt milioane de suflete, așezat în mijlocul unei Europe de altă rasă și care numără peste 100 de milioane de Latini, peste 100 de milioane de Germani și peste 100 de milioane de Slavi?”

„Maghiarii simt și cunosc destul de bine starea asta a lor și pentru aceasta, ca să scape de o soartă neînălăturabilă, duc o luptă atât de desperată, pe cât e de nefolositoare. Ei se încearcă să simileze elementele de altă naționalitate cu care trăiesc, desnaționalizându-le, și de aceea impun poporațiilor de altă limbă învățarea celei maghiare în școală, întrebându-se limbii lor pe toate căile ferate ale Statului, în Tribunale și la autorități și încearcă să împiedece cu violență la alegeri reușita reprezentanților naționalităților.

„Însă aceste efortări, obțin efectul contrar, pentru că ascut ura elementelor de altă limbă și deșteaptă sentimentul adormit de naționalitate în păstori și țărani Slavi și Români.

„Pe de altă parte, Germanii, Slavii și Latinii din Ungaria, cari simt în limba lor legătura lor cu Germania, cu Slavii și cu Latinii din restul Europei, cum ar vrea ei vre-odată să se maghiarizeze pentru a se include în strămtul cerc maghiar, destinat în mod fatal să dispară?”

Progresele telegrafiei fără fir. „Berliner Tageblatt” anunță, că pe terenul telegrafiei fără fir s'a ajuns la un nou progres. S'a telegrafiat de pe Turnul Eifel în Canada și telegrama a fost recepționată exact.

Distanța între turnul Eifel și Canada este de 6000 km.

Arderea unei tipografii engleze. Tipografia Balling din Londra a fost distrusă în mare parte de un incendiu. Pagubele sunt de 1 milion și jumătate de franci, 500 de oameni au rămas fără de lucru.

Paza lui Abdul Hamid. Vila Aladini, în care locuște ex-sultanul Abdul Hamid, era supravegheată până acum de 40 jandarmi comandați de câțiva ofițeri. Observându-se câte-va neregularități de serviciu, garda a fost sporită la 100 oameni, comandați de doi ofițeri din cei mai încercați, și cari vor fi făcuți răspunzători de ori-ce s'ar întâmpla.

Știință popularizată. Vlès preparator de zoologie la Sorbona și asistent al profesorului Yves Delege, împreună cu d-șoara Chevroton, au reușit a lua fotografii microscopice de pe un ou de ariciu de mare (un echinoderm) și a arăta la cinematograf fazele prin care trece dela întâlnirea cu spermatozoarul până la prefacerea în embrion. Deși oul e așa de mic, încât abia se zărește cu ochii goi, pe paravanul alb, îl putem urmări, mărit, în toate schimbările lui.

Neapărat, astfel de fenomene, pe cari până acum nu le-au putut cunoaște din vedere numai foarte puțini, se vor putea de acum aduce la cunoștința publicului doritor de lumină.

Prea mulți sunt azi, cari scot observațiile naturaliștilor ca niște închipuiri.

Cultura va putea numai câștiga. Firește, înainte de toate, ar trebui introduse astfel de cinematografe în școli.

Proces pentru moștenirea lui Garibaldi. Înaintea tribunalului din Roma va începe în curând dezbaterăa unui proces foarte senzațional.

Garibaldi și Decio Campio, moștenitorul marelui Iosif Garibaldi, au intentat proces contra lui Crispi, pentru estradarea armelor lui Garibaldi. Urmașii lui Garibaldi în acțiunea lor spun, că prin legea din 17 Iulie 1910 guvernul a fost însărcinat a cumpăra dela urmașii lui Crispi notițele, scrisorile, obiectele de artă, și armele lui Garibaldi cu suma de 125 de mii lire. Aliniatul al 4-lea din numita lege menționează că lucrurile rămase de pe urma lui Garibaldi în posesia lui Crispi se compun din 2 spade și o statuie alui Garibaldi.

Decio Campio, fiul Tereziei Garibaldi protestează, ca guvernul să plătească acea sumă moștenitorilor lui Crispi.

Ministrul de interne a dat ordin direcției muzeului din Neapole, unde se află acele obiecte ca ele să nu fie predate nimănui, până la terminarea procesului. Dezbaterăa procesului va începe la 20 ale lunei și vor fi ascultați mai mulți martori, toți prieteni ai decedaților. Cu această ocazie vor fi cetite și mai multe scrisori ale lui Garibaldi, cari au rămas până acum necunoscute și cari au un caracter intim.

În jurul exilării fostului ministru Franco. Din Lisabona se anunță că exilarea, fostului ministru Franco n'a surprins pe nimeni, căci se bănuise de mult, că dânsul conspiră în privința unei intervenții străine pentru reîntegrarea sistemului monarhist. Aceste bănueli au fost confirmate în cele din urmă.

S'a mai constatat, că Franco și tovarășul său Continho răspândeau svonuri alarmante, cari ar fi putut să provoace o isbucnire a furiei poporului.

Situația în Yemen. O telegramă din Constantinopol anunță, că Arabii revoluționari au schimbat tactica.

Said Idris, șeful răsculaților, până acum s'a apărut contra trupelor turcești, acum însă a început să le atace.

El a plecat spre localitatea Ebba, unde însă a fost respins de către trupele turcești.

De aci a plecat spre Hodeida.

Un alt șef al răsculaților, Iachia, încearcă să răsvrâtească triburile, cari au rămas credincioase Turciei și pe acelea, cari au fost până acum neutrale.

În cazul, când va reuși să proclame o răscoală generală, atunci trupele turcești va ajunge într-o situație foarte critică.

Comandantul trupelor turcești, Izzet pașa a concentrat trupele la Hodeida.

Trupele de sub șefia lui Said pașa se află în Asiria.

Lângă Hodeida, Arabii răsculați, s'au ciocnit cu două bat. ale armatei turcești. Turcii au pierdut 15 oameni și un ofițer. Pierderile Arabilor sunt mult mai însemnate.

Automobil căzut în mare. Din Triest vine știrea, că Duminecă seara un automobil, în care se aflau 7 persoane, fiind rău condus a căzut pe cheiu în mare, pe strada „Viena”, în dreptul „Canalului mare”. O persoană s'a înecat, celelalte au fost salvate.

Papa salvează creștinismul. Contrar celor ce se cred, Papa Piu V își dă perfect seama că măsurile severe, pe cari le-a luat ar putea să producă rupturi serioase în sânul catolicismului. Papa socotește însă că, trebuie să menție această linie de conduită și de curând a declarat unei personalități:

— „Chiar de am rămânea numai 12 catolici devotați, va fi de ajuns pentru salvarea creștinismului“.

Europeni măcelăriți. Sunt temeri, că administratorul terenurilor publice din Papua, d. Stanford-Smith, și 2 ofițeri, 12 indigeni și 14 hamali ce-l însoțiau, să nu fi fost masacrați. Au plecat la 18 Novembre 1910 din fortul Moresby spre a explora interiorul Noului Guinee și de la 7 Decembrie nu s'a mai primit nici o știre despre dânșii. Expediția de salvare trimisă în ajutorul lor nu s'a întors încă.

Represiuni contra Evreilor. În guvernământul Cernigov (Rusia) în zilele trecute s'au deslănțuit cumplite furiile întregii populațiuni împotriva Evreilor.

Poporul desmorțit din somnul de veacuri își răsbună violent jăfuirea îndurată din partea Evreilor și îi alungă fără cruțare.

Și nici administrația nu le dă ajutor, ba din contră în frig de 30° însăși poliția a scos din față ferestrele și ușile Evreilor.

Guvernul nu primește deputația nenorociților, care vine să imploare milă ca să nu-i expulzeze în miez de iarnă, ci îi dă afară cu gardiștii.

Explozie într'un tren. Într'un tren al liniei Paris-Lyon-Méditerranée a explodat o încărcătură de material pentru focuri de artificii. Vagonul, în care se afla transportul, a fost în întregime distrus.

N'a fost nici un accident de persoane.

Exilarea a doi foști miniștri portughezi. Foștii miniștri regaliști Asevedo și Cutincho au fost exilați de către guvernul republican. Mai mulți studenți bănuți a fi părtași la un complot regalist au fost arestați.

Diverse

Particularitățile literaților. Când gazetele din când în când își aduc aminte de literații, scriitorii veacurilor trecute și prezente, ele nu uită a menționa câte o predilecție, o particularitate sau o pasiune a acestor oameni ceva mai deosebiți de ceilalți.

Cu plăcere citește tot publicul că, de exemplu Victor Hugo adora florile și pisicile. Musset plimbările pe lună și Verlaine parfumurile tari

Printre literații noștri, ca și printre ai Apusului, există cultivatori fervenți ai câte unei pasiuni, fie nobilă, fie frumoasă sau puerilă. Aproape mai toți intelectualii însă iubesc animalele și mai mult florile. Să fie din pricina cunoașterii mai de aproape a tuturor legilor așa de interesante, sau din instincte de protecție înăscut în ori ce fel de fire aleasă față de ființe inferioare și plâpânde?

x Prăvălie nouă de ceasornice și juvaerice în edificiul școlii de fete din strada Weitzer János. Prețuri surprinzător de mici. Serviciu prompt. Repararea oroloagelor se face pe lângă garanție. Se roagă de sprijin binevoitor, pururea gata de serviciu, Vogel László orologier și juvaeriu. Arad în edificiul școlii de fete din str. Weitzer János.

Mulțămită publică.

Cu ocaziunea „Concertului“, aranjat de Dr. Stefan Pascu în favorul „Agent. Astra“ din B.-Comloș, — la suma de 479.90 fil., încasată; au binevoit a suprasolvi: Dr. Nestor Oprean, 15 cor., Dr. Demian, 2 cor., Catalina Ianotsek, 2 cor., Stefan Andrei, 2 cor., Iosif Pascu 2 cor.,

Mihai Păcățian, 1 cor., George Muntean, 1 cor., Silviu Bichicean, 1 cor., Emil Bogdan, 1 cor., Traian Gașpar, 1 cor., George Păcățian, 50 fil., Frimu Dogariu, 40 fileri, Ioan Ureche-Diodivi, 40 fil. și Antonie Topârcean 20 fileri; de tot: 29.50 fil.

Atât dlui Dr. Stefan Pascu, pentru zelul depus la instruirea corului și aranjarea petrecerii; cât și susumiților suprasolvitori și pe această cale, călduros le mulțămeste:

Agent. Astra din B.-Comloș.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

T. Bucurescu, B. Bomloș. — Pentru publicarea mulțumitei publice Vă rugăm a ne trimite suma de 2 coroane.

dr. P. Poroțiu, Bistrița. — Pentru publicarea anunțului Vă rugăm a ne trimite suma de 1 coroană.

Un domn din Iași, care ne cere trimeterea ziarului dela No. 1, e rugat să ne scrie adresa exactă, neștiind cine ne scrie, iscălitura fiind indiscifabilă.

ECONOMIE.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

23 Februarie 1911.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul

Grâu nou

De Tisa	— — — —	23'85—24'20
Din comitatul Albei	— — — —	23'20—24'—
De Pesta	— — — —	23'30—24'10
Bănățanesc	— — — —	23'20—23'35
De Bacica	— — — —	22'45—24'05
Secară de calitate I.	— — — —	16'20—16'30
Orzul de nutreț, calitate I.	— — — —	16'50—17'—
Ovăs de calitate I.	— — — —	17'60—18'—
Cucuruz	— — — —	11'50—11'90

Piața grânelor din Aradul-Nou.

23 Februarie 1911.

S'a vândut azi:

Grâu	800 mm.	10'40 — 10'65
Orz	"	7'40 — 7'50
Ovăs	"	7'50 — 7'60
Secară	"	7'— — 7'10
Cucuruz	300	"	4'70 — 4'80

Prețurile sunt socotite în coroane și după 50 gpe

Redactor responsabil: Atanasiu Halmăgian.

Birou de informații!!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general *în orice cauză* dau în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac totfelul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III/19.

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public din Caransebeș și jur, că mi-am deschis cancelaria advocațională în Caransebeș, strada Traian Doda Nr. 25. (Casa Stempel).

Cu stimă:

Dr. A. I. Morariu,
advocat.

Cumpăr

sau dau în schimb pentru alte obiecte:

Recipise de amanet,
aur, argint sdrobot și bijuterii,

Deutsch Izidor,
orologier și bijutier.

Arad, str. Weitzer János.
(Palatul Minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Cele mai noi susceperi de

plăci pentru gramofon:

Hulló falevél

din „Ezigányszerelem“ și din „Balkáni hercegnő“

se capătă la

Koch Dániel

Arad, str. Deák-Ferencz.

Vis-à-vis de hotelul „Crucea albă“.

Un candidat de avocat

cu praxă bună, află aplicare începând cu 1 Martie în cancelaria avocatului

dr. Iustin Marșieu,
Arad.

Măi Ioane!, de ce dracu ești tu așa roșu, ha!?

— Da, pentru că beau vin mă! — Da, de unde păcate bei tu vin, căci la noi doar' nu să face?..

— Ho mă! da tu nu ști. căci dela **Benea**, din **Șiria**, că doar' când am beat la Aurel Sărac, hotelistul, din Văradvelenceze, cum îți mai lingeari buzele și ziceai, că te unge la inimă. Și el de acolo îl aduce. — Da cum îl trimite? — Da în vasele lui, mă, ce le dă împrumut, mă. — Bine!, da cu ce preț?, ha! — Da pe lângă rambursă: *rizling vechi cu 64 fil., rizling și rușe cu 56 fil., roșu cu 70 și 80 fil.*, de care vrei. — D'apoi vinuri nui? — D'apoi și de-acele, mă!: *rizling cu 54 fil., rizling și rușe cu 52 fil., mustafer 50 fil.* Apoi mai are și un soi, mă!, de și fișpanul poate bea din el. Ce mă! D'apoi *S... Ș... Siller*, abia îl pot zice de dorul cum l'ași bea, și îl dă numa cu *54 fil. litru*. Na haia ha! — *Apoi cât poate el trimite.* — Vai tată! *da dela 50 litre cât îți trebă, și cu vagonul încă.* — Așa!? Atunci spune-mi și adresa să n'o uit? — Ho, ho! că mă uitai de *carbenet, acesta e (o) 1 coroană litru*, dar și plătește. Adresa e:

PETRU BENEĂ, proprietar de vinuri.
ȘIRIA (Világos). — Arad megye.

::: Singurul institut de asigurare ardelean :::

„Trașssylvania“ Sibiiu. Strada Cisnădiei 5. — Edificiile proprii.

recomandă

::: **Asigurări împotriva focului,** :::
 pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile**, etc., pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții, cum și

::: **Asigurări asupra vieții,** :::
 (pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat dela asezămintele confesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții**, și **cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului**, asigurări de **penziune și de participare la câștig**, asigurări de **zestre (copii)**, pentru **serviciul militar**, :::: **asigurări pe spese de înmormântare,** ::::

Asigurări contra grindinei (de piatră)
Asigurări de accidente corporale, contra infrației (furt prin spargere),
Asigurări de pagube la apaducte,

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1909	K.	4.831.163.51
Capitale asigurate pe viață achitate	„	4.571.035.31
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1909	foc	112.045.412.—
	viață	10.847.132.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	„	2.309.387.—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc la serviciul institutului în condiții favorabile.

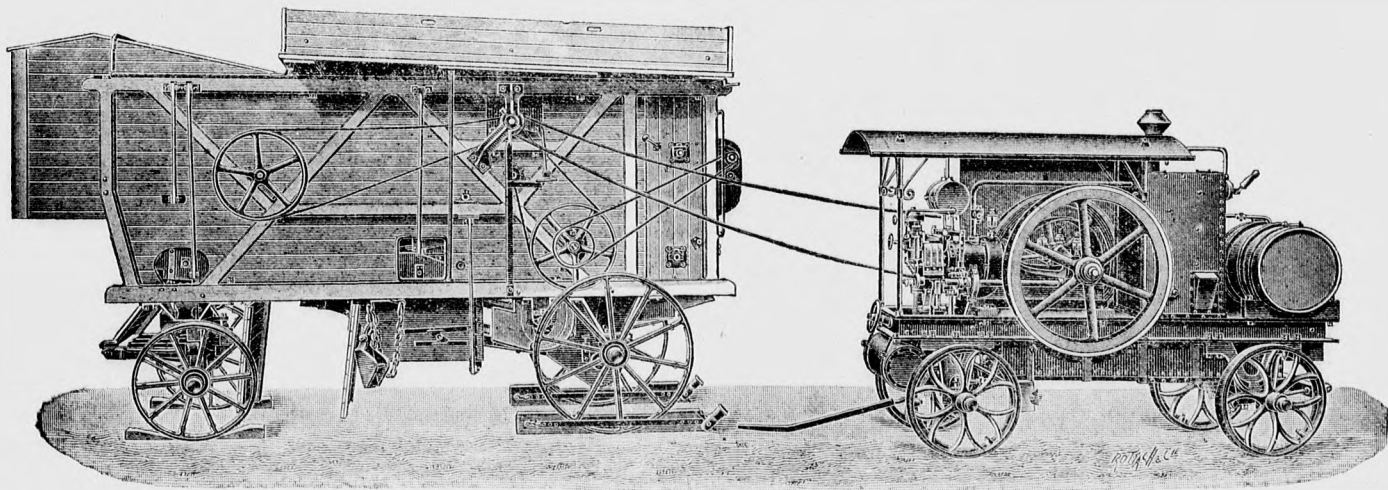
(59) 3

In atelierele de mașini alui **EUGEN NICOLA** din **BLAJ** (Balázsfalva)

se pregătesc cele mai bune pluguri și mașini economice. Se află în depozit totdeauna gata, cele mai renumite motoare de benzin, locomobile și garnituri pentru îmblățit

cu motor. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Mori de măcinat, — cu un cuvânt tot felul de mașini economice. — Cea mai mare garanță.

Se vând cu prețuri moderate, și condițiuni de plată favorabile, în rate.

Pentru răspândirea motoarelor mele, primesc și schimb mașinele de vapor! Ceice doresc a-și cumpăra ori și ce fel de mașini, să se adreseze la firma

Eugen Nicola atelier de mașini în **Blaj** (Balázsfalva).

Deslușiri și informațiuni se dau gratis!

Catalog franco și gratis!

(1) 4—10.

Sprîjiniți industria română!

PRIMA SOCIETATE DE CREDIT FUNCIAR ROMAN DIN BUCUREȘTI.

BILANȘUL PE SEMESTRUL II. 1910.

A C T I V		E F E C T E		P A S I V		E F E C T E		N U M E R A R	
Emisiune:	Imprumuturile realizate până în seara de 31 Dec. 1910, înscă: 5% Lei 460396700.— 4% " 340005500.—	494402200							
Datoria proprietarilor:	Capital datorit de proprietari, înscă: 5% Lei 326981981.12 4% " 23288701.62 5% " 403131.38 4% " 1136.38		350265682.74						
Amortizare incassată:	Soldul contului, înscă: 5% " 404267.76 4% " 550000 5% " 20000 4% " 11000			404267.76					
Localul societății:	Valoarea localului societății			550000					
Mobilier:	Valoarea mobilierului			20000					
Biblioteca:	bibliotecei			11000					
Bunurile societății vândute:	Sumele datorite de cumpărători: Găjdama, soldul contului Lei 4147.20 Măzănăști " 28727.69			32874.89					
Bunurile săcieității nevândute:	Sumele ce datorează: Căluș, soldul contului Lei 1721162.11 Doftana-Belșeghel, idem 493067.23 Piscu-Rusuțu, idem 40636.96			2254866.30					
Anuit. împrumut:	Rate și resturi de rate datorite de proprietari, înscă: 5% Lei 6049669.37 4% " 468425.17			6517994.54					
Anuit. primei 3%	Suma datorită de proprietari			55.53					
Debitori diverși:	Suma datorită de proprietari			132149.56					
Cassa:	Sold în cassa societății			2613697.66					
				336899001					
				628091201					
				362802688.98					
				628091201					
				362802688.98					

CAPITALUL DE REVIREMENT PE SEMESTRUL II 1910. (PROFIT ȘI PERDERE).

D E B I T		C R E D I T	
Cupoane 5%:	1 Ianuarie 1911. Valoarea cup. de lan. 1911 dela scris. func. 5% Cupoane 4%:	8260225	8738191
1 Ianuarie 1911. Valoarea cup. de lan. 1911 dela scris. func. 4%		477966	
Pata scris. func. 5%:	trag. 58-a. Valoarea al pari a scris. func. 5% ește la sorti la tragerea 58-a 1746300	142200	1888500
Pata scris. func. 4%:	trag. 23-a. Valoarea al pari a scris. func. 4% ește la sorti la tragerea 23-a 161376	161376	
Apunțamante	Suma cheltuiții în sem. II. 1910	8843.75	
Cheltuieli generale	289.90	
Furnituri de cancelarie	1621.50	
Imprimare și registre	1923.70	
Imprimatul scris. funciare	903.55	
Indemnități de deplasare	7237.25	
Încalziți și luminat	14880	
Marci de prezență	789.45	
Postă și telegraf	2552.55	
Publicațiuni	1210	
Gratificația funcționarilor	600	
Indemnizarea casierului	161.95	
Intrținerea localului societății	462	
mobilierului		5402	
Paragraf extraordinar	400	
Ajutor societăților de binelacere	3240.65	
Cheltuieli de mater. și person. (izlazuri)	12000	
Recompensa d-lui Dim. A. Sturza	8857.80	
Indemnități de locuință a person. social.	237209.05	
Biblioteca	Suma amortizată în anul 1910	2850.55	
Mobilier	3383.30	
Capital de rezervă:	27/3% dobânzi convenite acestui fond în sem. II/1910	116300	
Diverși:	90% dividend propriu, 5% asupra ratei sem. I/1911	537488.70	
Diverși:	10% dividend de distribuți membrilor cons. de adm. și directorilor	54753.57	
De raportat pentru anul vltor		29293.50	
		11607875.67	

Președintele consiliului de administrație, **B. M. Missir.**

Directorul, **C. I. Brătianu.**

Șeful serv. contabilității, **I. Niculescu.**